№ 46 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՄԱՐՏԻ 4

1909

ՆԵՐԵՍՈՒՆԵՕԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՄԱՐՏԻ 4 № 46

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրութեան մէջ.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Базарная ул. д. Тамамшева № 16.
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».

Տելեֆոն № 253.

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզվով

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.

Տելեֆոն № 253.

ՄՇԱԿ

(37-ՐԴ ՏԱՐԻ)

12 ամս. 10 րուբ., 11 ամս. 10 ր., 10 ամս. 9 ր., 9 ամս. 8 ր., 7 և 6 ամս. 6 ր., 5 ամս. 5 ր., 4 ամս. 4 ր., 3 ամս. 3 ր., 2 ամս. 2 ր., 1 ամս. 80 կ. և առաքման ծախք՝ 20 կ.: Ամերիկա տարեկան 6 դոլլար, Եւրոպա 30 ֆրանկ, Պարսկաստան 10 րուբլի, Թիւրքիա 120 ղրուշ: Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաև հին հասցէն և 40 կ. նամականիշ:

Հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ».
TIFLIS, Rédaction du journal «MSCHAK».

Կովկասից դուրս գտնվող անձերի և հիմնարկութիւնների յայտարարութիւնները բացառապէս ընդունվում են՝ Մոսկվայում—Центральная Контора Объявленій Торгов. Дома Л. и Э. Метцль и К-о, Мясницкая, д. Сытова, և նրա բաժանմունքներում—Պետերբուրգում՝ Морская, 11, Վարշավայում՝ Маршалковская, 130, Պարիզում՝ 8 Площадь Биржи.

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Մ. Գ. Դաւիթ-Բեկ

Ընդունելութիւնը } Առաւօտեան 10—2 ժ. Երեկոյեան 4—6 ժ.

Հասցէ՝ Ртищевская ул., № 7.

(Հ. Հ.) ա. 50—50

ԹԻՖԼԻՍԻ
ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

եկող հիւանդների համար ամեն օր, Վօկզալնայա 8, տ. Ենֆիաճեանցի:

Տելեֆոն 695

Ե. Գ. ՖԷԴՕՐՕՎ ամեն օր, բացի չորեքշաբթի և կիրակի օրերից, $8^{1}/_{2}$-ից մինչև $9^{1}/_{2}$, ներքին հիւանդ.:

Վ. Դ. ԳԱՄԲԱՇԻՁԷ ամեն օր, բացի կիրակի օրերից, 11—12 ժամը, ներքին և երեխաների:

Բ. Ա. ՊՕՊՕՎԵԱՆ երկուշաբթի, չորեքշաբթի, հինգշաբթի և շաբաթ 12—1 ժամը, կոկորդի քթի և ականջի:

Գ. Մ. ՄԱԿԱՐԵԱՆ երեքշ. և ուրբաթ օրերը 12—1 ժ., ներքին:

Ա. Ն. ԴԻԱՍԱՄԻՁԷ ամեն օր, $11^{1}/_{2}$-ից մինչև $12^{1}/_{2}$ ժ., սիֆիլիս և կաշուէ հիւանդութիւններ:

Ն. Մ. ՄԵԼԻՔՕՎ ամեն օր, խիրուրգիական և կանանց հ. 1—2 ժամը:

Ի. Դ. ԳՕՄԱՐԹԷԼԻ ամեն օր, ներքին և երեխաների, 2—3 ժամը:

Բ. Ս. ՄՈՒՍԽԵԼՕՎ ամեն օր, բացի կիրակի օրերից, 2—$2^{1}/_{2}$ ժ., աչքի հիւանդ.:

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ

Ա. Գ. ՄԻՐԶՕՅԵԱՆ ամեն օր, բացի կիրակի օրերից, 6—7 ժ., ներքին և երեխաների:

Ն. Գ. ՉԻՉԻՆԱՁԷ ամեն օր, բացի կիրակի օրերից, 6—7 ժ., ներքին և երեխաների:

Հիւանդանոցում կատարվում են միկրոսկոպիական, բակտէրիօլօգիական և քիմիական հետազօտութիւններ, նոյնպէս ծաղիկի պատուաստում և ծծմայրերի քննութիւն: Վճար խորհրդի համար 50 կոպէկ.

(օ. մ.) ա. 38. 100—32

ԻՆՉՈ՞Ւ Է ՁԳՁԳՎՈՒՄ

Մենք ստիպված ենք նորից յիշեցնել այն խնդրի մասին, որը մեր խորհրդածութիւնների առարկան էր դարձել դեռ աշնան ամիսներում:

Դա Էջմիածնի հողերի ոռոգման խնդիրն է:

Այդ խնդիրը ձգձգվում է բոլորովին զուր տեղը և դրանով յետաձգվում Էջմիածնական հողերի արդիւնարար շահագործութեան ծրագրի իրականացումը:

Մենք յայտնել էինք, որ Բագուի գործողների մի խումբ մտադիր էր հայթայթել գումար Էջմիածնի հողերի ոռոգման համար: Եւ ողջունել էինք բագուեցիների այդ դիտաւորութիւնը:

Սակայն գործը դանդաղում է իր ընթացքի մէջ և մենք չենք տեսնում խնդրի մօտալուտ լուծման նշաններ:

Մենք մի րոպէ անգամ չենք կասկածում բագուեցիների վերաբերմունքը և հաւատացած ենք, որ նրանք, հաստատ մնալով իրանց որոշմանը, կիրագործեն իրանց ծրագրածը, բայց չենք կարող չարձանագրել, որ դանդաղեցնելով գործի սկզբնաւորութիւնը՝ արդէն կորաւ մի աւելորդ տարի: Իսկ մեր ներկայ պայմաններում, երբ առանց այն էլ ուշացել ենք մեր բոլոր գործերի մէջ և նիւթական միջոցների մեծ կարիքներ ունենք, չափազանց զգալի է, երբ դարձեալ կորչում են տարիներ:

Էջմիածնի հողերի շահագործութեան խնդիրը այլևս անկարելի է յետաձգել: Եւ բոլոր այն անձերը, որոնք ցանկութիւն ունեն նպաստած լինել գործի աջողութեան, պարտաւոր են ամեն աջակցութիւն ցոյց տալ նրա արագ և աջող լուծման:

Մի խումբ մասնագէտների կազմած զեկուցումների և մշակած ծրագիրների շնորհիւ այժմ բաւական պարզված է ոռոգման գործի կազմակերպութեան բնաւորութիւնը և ուղղութիւնը:

Ամենաձեռնտու և ամենահաւանական ծրագիրը այն է, որ ոռոգման համար հիմնական շարժիչ հանդիսանայ մի որևէ խոշոր ոյժ: Այդպիսի ոյժ կարող է լինել Երևանի շրջանում այն էլեկտրական ոյժը, որ ստացվում է Զանգուի ջրերից:

Եթէ լինէին ոյժի ուրիշ խոշոր աղբիւրներ, անշուշտ կարելի էր նրանց համեմատել և մրցութեան բերել: Բայց մինչև այժմ այդպիսին չէ գտնված: Իսկ ոռոգման միւս ծրագիրները խախուտ են, որովհետև թանգ են նստում և պակասեցնում են այն արդիւնքի չափը, որ պէտք է ստանար Էջմիածնի տնտեսութիւնը, եթէ ոռոգումը իրագործելուց յետոյ ցանկանար հողերը կապալով տալու գիւղացիներին կամ կազմակերպելու սեփական արդիւնաբերութիւն:

Ժամանակն է այդ հասունացած խնդրին վերջնական ընթացք տալու և աւելի քան հերթական խնդիրը լուծելու գործնական ձեռնարկութիւններով:

Ա. Քալանթար

ՍԵՐԲԻԱՅԻ ՇՈՒՐՋԸ

Բելգրադ, 2 մարտի

Արտաքին գործերի մինիստր Միլօվանօվիչը Վիէննայի սերբիական դեսպանին ուղարկեց հետևեալ հեռագիրը.

«Պատիւ ունեմ խնդրելու՝ հաղորդել կայսերական և արքայական կառավարութեան պատասխանը Բելգրադի աւստրո-ունգարական միսսիայի հաղորդագրութեան, որ ինձ արեց վերջինս յիշեալ կառավարութեան յանձնարարութեամբ: Սերբիական հրահանգիչ հեռագրի մէջ, որ փետրվարի 25-ին ուղարկվեց արքայական կառավարութեանը և բեռլինեան դաշնագրութիւնը ստորագրած պետութիւնների կառավարութիւններին, սերբիական կառավարութիւնը պարզել է իր հայեցակէտը բոսնիա-հերցեգովինական հարցում. Նա որոշել է, որ իր և Աւստրիայի յարաբերութիւնները մնացել են առանց փոփոխութեան: Սերբիան ցանկանում է շարունակել կատարել հարևան միապետութեան հետ պահպանել լաւ յարաբերութիւններ: Այդ նկատումով արքայական կառավարութիւնը այն կարծիքի է, թէ երկու պետութիւնների նիւթական շահերը պահանջում են ամենից առաջ Աւստրիայից առևտրական պայմանագիր ներկայացնել Վիէննայի և Բուդապեշտի իր պարլամենտների հաստատութեան: (Հ. Գ.)

Վիէննա, 2 մարտի

«Կօր. Բիւրօյին» հեռագրում են Բելգրադից. «Յուսալի աղբիւրներից հաղորդում են, որ Աւստրօ-Ունգարիայի յարաբերութիւնները դէպի Սերբիան նորմալ են. առևտրական պայմանագիրը Սերբիան ընկել է դեռ անցեալ տարի օրէնսդրական կարգով: Եթէ Աւստրիայի պարլամենտը մերժէ առևտրական պայմանագիրը, այդ դէպքում սերբիական կառավարութիւնը խնդրում է տեղեկացնել իրան պարլամենտի առաջադրած պատճառաբանութիւնների մասին, որովհետև դրանից յետոյ միայն Սերբիան կարող կը լինի վճռել՝ նոր բանակցութիւններ սկսէ՞լ արդեօք, թէ՞ ոչ»: (Հ. Գ.)

Սալօնիկ, 2 մարտի

Սերբիա ուղարկվելիք ռազմական իրերի և դինամիտի բեռը, մինչև նոր կարգադրութիւններ ստանալը, դրվեց տեղական զինւորական պահեստում:

(Հ. Գ.)

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Վարշավա, 2 մարտի

Պօլիտեխնիկումում դասախօսութիւնները վերսկսվեցին: Մի քանի ուսանողներ ներս խուժեցին դահլիճը և դասախօսութիւնը ընդհատեցին: Կարգը խանգարողներին դուրս տարան ոստիկանութեան օգնութեամբ: Դասախօսութիւնները վերսկսվեցին: (Հ.Գ.)

Վարշավա, 2 մարտի

Պօլիտեխնիկումի խորհուրդը առաջարկում է ուսանողներին վերսկսել պարապմունքները, այլապէս նրանք կարձակվեն: Դրութիւնը համալսարանում անփոփոխ է: (Հ. Գ.)

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

BILAN

Կահիրէ, 23 յունվար

Կը կասկածէինք, բայց այժմ կը հաւատանք, թէ մենք հայերս իրաւ որ մարտիրոս և մինչև իսկ վեհ ու բարձր գաղափարներու համար մաքառող և ծանր զոհաբերութեանց ընդունակ ժողովուրդ մըն ենք, սակայն երբեք՝ բառին իսկական իմաստով՝ ազատութիւնը արդիւնաւոր կերպով շահագործող ազգ մը:

Միտինկներ անհուն կարօտով և եռանդով կը ձգտինք մեր իդէալին իրականացման. զայն ունենալու համար մեր ամեն ջանքը, կրցածնիս և մինչև իսկ չկրցածնիս ի գործ կը դնենք, ու ունեցած ժամանակնիս զայն կեղծանենք, կամլացնենք և կայլասերենք, կործէք, գործնականօրէն ապացուցանելու համար քաղաքականապէս տհասութիւննիս:

Ցաւալի իրողութիւն մը, որ անգամ մըն ալ երևան կուգայ այժմ, օսմանեան սահմանադրութեան հաստատումէն ի վեր, մեր մենամիծ երազներէն, Թուրքերէն վերջ, ձեռք բերուած ճգճիմ և բացասական արդիւնքին ի տես, որուն համար սակայն, անկեղծ ըլլանք, օտարներէն աւելի մենք իսկ ենք պատասխանատուները, մենք, հայերս:

Ազգային կեդրոնական իշխանութիւննիս կը նորոգենք, որուն առաջ հազար ու մեկ ցաւ կայ հոգալիք, հազար ու մեկ լուրջ և դրական գործ ու աշխատութիւն: Ի՞նչ ընեն լաւ՝ ճիշդ ասելն է ըսել՝ մեր նորընտիր հոսհոս երեսփոխանները: Մէկը իր կարծեցեալ ազատամտութիւնը ի ցոյց դնելու համար՝ տարրական ամենահասարակ քաղաքավարութենէ և կենցաղավարութենէ իսկ զուրկ ըլլալը հաստատող հերոսութեամբը. միւս մը, այս-ինչին և ուրիշի մը տրուելիք կամ տրուած աթոռնի խնդիրը մատի փաթթոց ըրած, տես-անտես հաշիւներ մաքրելու և՝ ի՛նչ կասկած՝ ազատամտութեան նոր և անհասանելի ապացոյցով մը ժողովը և մամուլը կը զբաղեցնեն, և այլն և այլն, կերևի մոռնալով թէ անդին ժողովուրդ մը կայ, աչքը և բերանը բաց, իրենց գործունէութեան արդիւնքին սպասող, անօթի, սովամահ և դեռ ճնշուած… ժողովուրդ մը, որ գործի կը սպասէ և դժբաղդաբար ոչ իրենց ունայնաբանութիւններովը և ոչ ալ Քեամիլ փաշայի մինիստրութեան անվերջ խոստումներովը կրնայ կշտանալ:

Աւելի ծանրակշիռը կայ: Սա՝ օսմանեան երեսփոխանութեան հայ անդամոց խնդիրը: Ձե՞ք կարծեր, որ այդ հանգամանքը իր փայլուն և ցայտուն ոչնչութեամբ, ճղճիմութեամբ մեծախօսիկ հայութեան ընդհանրապէս և ազգին տեղ ինքզինքնին միայն քշող մեր կազմակերպութեանց մասնաւորապէս՝ գործունէութեան սնանկութիւնը և սնամէջութիւնը երևան հանեց…

Պոլսոյ մէջ հանդիսաւոր կերպով բացուեցաւ այդ խորհրդարանը, ու շատ մը հայաշատ գաւառներու, Հայաստանի, հայութիւնը կը ներկայացնեն Սավֆէթներ, Թէվֆիկներ և այլք, որոնք դեռ երեկ հայերը կոտորողներուն կաջակցէին, որոնց ձեռն ու եղունգները անմեղ հայերու արեամբ կարմիր ներկուած կը մնան և ճակատնին հայասպանութեան խարաններով զարդարուն:

Դաշնակցութիւնը, որ՝ իր ըսածին նայինք նէ՝ ինքն եղաւ օսմանեան սահմանադրութեան հաստատումին կարևոր գործիքներէն մին, այն օրէն ի վեր թիւրքաբնակ հայութիւնը իր ձեռքին մէջ պահած, ելեքտրականացուցած, վարած և նոյնիսկ կամայ-ակամայ իրեն հետևեցուցած էր, ի՛նչ ըրաւ, դէթ այս ընտրութեանց պարագայի մէջ իր ամենազօրութեան շնորհքը ցոյց տալու և չթողլու, որ մենք անհամեմատ ետ մնացած, անքաղաքակիրթ և անվարժ (?!) ընկեր թիւրքերը, իրենց անուշ և սրտաղեղ համբոյրներուն տակ զիրենք քնացնելով, գործը գործէն անցնելէն վերջ միայն խընդոյին վրանին և ամենուս վրան:

Մէկ ծայրայեղութենէն միւս ծայրայեղութիւնը ցատկելը, տարուան չորս եղանակներուն հետ յարափոփոխ, միթէ ատրկա՞ է և պէտք է ըլլայ ճկունութիւն և գործունէութիւն ըսուածը: Երեկ ամենաթունդ և անհաշիւ թիւրքասիրութիւն մը, միւս հայ ոյժերը արհամարհելու չափ անոնց յարելու քաղաքականութիւն մը, այսօր և վաղը, ինքնախաբ-յուսախաբութենէ ետք, նորէն հին, անցեալ խօլական ընթացքին վերադառնալու ձգտում մը, իղձ մը (որ այժմ յայտնապէս երևան կելլէ դաշնակցական թերթերու մէջ, թիւրքերուն թիւրք ընթացքին ի տես) ո՞ւր պիտի հասցնէ զիրենք և մանաւանդ ո՞ւր պիտի հասցնէ հայութիւնը: Կարելի չէ՞ր և չէ՞ հաւասարակշիռ, տրամաբանական ուղղութիւն մը ունենալ և ամեն ինչ՝ առանց չափազանցութեան՝ իր իսկական և իրական դրութեան մէջ ընդունուած՝ անոնց համաձայն քաղաքականութիւն մը գծել և ընթանալ, որ եթէ ժայթքուն և ոստոստուն պիտի չըլլայ, անօգուտ և վնասակար դառնալու համար, բայց գոնէ հաստատուն, տևական և դրական պիտի ըլլայ, վերջապէս բանի մը ծառայելու համար:

Խոստովանինք վերջապէս, որ, ներկայ ընտրութեանց մէջ, մեր ձախողութեան ամենակարևոր պատճառը մեր կուսակցական եսը եկաւ: Ես մը այնքան եսասէր, այլամերժ կամ՝ աւելի ճիշդ՝ հայամերժ, որով աւելի նախապատիւ սեպուեցաւ օրուան խանգարութեան ունայն պահանջները գոհացնելու և ժամանցին ժողովրդականութիւն շահելու մտօք, թէկուզ առերևոյթ, աչքակապային միութիւն մը օտար տարրերու հետ, քան մեր հանրային պահանջներու բերմամբ հասկցողութիւն մը, գործակցութիւն մը հայ ոյժերու և կազմակերպութեանց հետ:

Եւ ատոր հետևանք, ահա, այն եղաւ, որ ուրիշները, և մասնաւորապէս թիւրքերը, մեր կացութիւնը շահագործեցին և այսօր ոչ միայն մեր քթին կը խնդան, այլ և վաղը օտար պետութեանց առաջ պիտի կրնան ըսել.—հայաբնակ գաւառներ, Հայաստան կըսէք, բայց տեսէք անգամ մը. անոնք հոն, ինքզինքնին բաղմամարդ համարած տեղերու մէջ անգամ երեսփոխան մը ընտրելու չափ բնակչութիւն չունէին, և ատոր եղածներն ալ լոկ մեր բարեացակամութեան հետևանքը եղան, ինչպէս օր. համար Իզմիրի մէջ:

Եւ սակայն եթէ մեր բնիկ գաւառներու մէջ, մեր բաժան-բաժանութեան պատճառաւ, թիւրքերը շահեցան, ընդդէմ հնչակեաններու կամ դաշնակցականաց, կորուստ իսկապէս անոնք չէր որ կրեցին, այլ ամբողջ հայութիւնը:

Արդեօք բանաւոր չէ՞ր ներկայ հանգամանքներուն մէջ, մեր շահուց տեսակէտով, միաբան գործակցութիւն մը, եթէ մինչև իսկ միութիւնը շատ կը տեսնէին: Փոխանակ ուրոյն կուսակցութիւնը իրենց առաջ քշելով զիրար չէզոքացնելու, աղէկ չէ՞ր ըլլար, որ անոնք՝ գէթ այս պարագային՝ թողած իրենց կուսակցական շահն ու ընտրելին, միասին խորհէին և գտնէին երեսփոխանական բարդ կեանքին յարմարագոյն, խղճամիտ, թիւրքիան ճանչցող, պերճախօս և զարգացած անձնաւորութիւններ, որոնք թէև այս ու այն կուսակցութեան չպատկանէին ալ նէ՝ գոնէ հայութեան դատը լաւագոյն իմն պաշտպանելու ապահովութիւնը կուննէինք, առանց մեղանչելու օսմանեան ընդհանուր շահերուն: Միմիայն մեբիններ քշելով, ի՛նչ կարծեցինք, օսմանեան երեսփոխանական ժողո՞վն ալ դաշնակցական, հնչակեան, արմէնական և նման խնդիրներով պիտի զբաղի:

Եւ յետոյ՝ հանրութեան ալ, կուսակցականներուն ալ և նոյնիսկ մեր այլացեղ հայրենակցաց ալ վստահութիւնը վայելող քանի մը ազգայիններ կը պակսէին մեր մէջ, որոնց վրայ հնար չըլլար համաձայնիլ, և թող տանինք, որ Վանայ և Խարբերդի պէս տեղերէ թիւրքերը երթան բազմիլ մեր ներկայացուցիչներուն աթոռը:

Եւ յետոյ՝ մեծ սխալ մը չէ՞ր նոյնպէս, միշտ նոյն մասնաւոր շահերէն գրգռուած, անպատճառ նախկին աւելի կամ պակաս կասկածելի «հերոսներ», հայդուկներ և բանտարկեալներ իբր երեսփոխանացուներ կայացնելը: Չմոռնանք, որ այդ բանին, ըլլայ թիւրք իշխանութիւնը, ժողովուրդը և նոյնիսկ կօմիտները՝ հակառակ իրենց անուշ խօսքերուն՝ պիտի չհանդուրժէին հասկնալի դրդապատճառներով:

Եւ ի՛նչ խորին և նրբին ըմբռնողութիւն խորհրդարանական կեանքի: Ինչո՞ւ մենք, որ ամեն բան՝ մինչև անիշխանականութիւն՝ օտարներէն այնքան լաւ կապկել գիտենք, այս պարագայի մէջ ալ լուսաւոր և ճշմարիտ խորհրդարանական երկիրներուն չնայեցանք: Մէկ մը որ լաւ հայդուկ էր՝ անձնուէր կռւող, տոկուն մարտիրոս մը, ատրկա բաւարար յատկութիւն մըն էր՝ զայն այդ ժողովին յարմար նկատելու և հռչակելու: Ըսէք խնդրեմ, օր. համար, Մուրադ մը, այդ անբիծ և բարի յեղափոխականը, որ իր կեանքին ամենալաւ տարիները Տրիպոլսոյ բանտին մէջ մաշեցուց և սպաննից և որ գաղափար մը արտայայտելու համար դժուարութիւն կը քաշէ (թողունք քաղաքական ժողովի անդամակցութիւնը), ուրիշ մը, որ ճարպիկ ռմբա նետող մը եղած է, միւս մը ևս նոյնքան ճախաւեր հայդուկ և այլն և այլն, խորհրդարաններու մէջ բոլորովին անպէտք այդ յատկութիւններէն դուրս, իրենց ո՞ր և ո՞ր բարեմասնութեանց և ընդունակութեանց համար՝ այդ կեանքին յարմարութիւնն ստացան: Հոգ չէ, նորէն հնչակեան, դաշնակցական, բայց մարդ կը պակսէ՞ր իրենց, աւելի ձեռնհաս, կարող և պատուաւոր:

Այսօր, օր. համար, ո՞վ կրնայ ուէ առարկութիւն մը ընել՝ ըլլայ հակառակորդ թէ բարեկամ՝ երեսփոխանութեան համար Սպարթալեանի, Զօհրապի և Նորատունկեանի նման, աւա՜ղ, դեռ միայն ընտրելիներու համար, որոնք անուրանալիօրէն եւրոպականացած միտքեր և թիւրքիան լաւ ճանչցողներ են, զարգացած, պերճախօս, յարգուած և պատուաւոր:

Ասոնց քովը միւսներուն ընտրութիւնը՝ վերջապէս իբրև հայ մէկըներուն ալ չընտրուելուն առթիւ զգացած տրտմութեան չափ՝ ծիծաղելի չէ՞ք գտներ: Եւ ո՞վ չծիծաղեցաւ օրինակի համար Ճանկիւլեանի նմաններուն ևս՝ ազգային ժողովոյ երեսփոխան ընտրուելուն առթիւ. և ասիկա ոչ թէ անոնց անձերուն վրայ, որ թերևս կրնան բարի և անվնաս ըլլալ, այլ զանոնք զտած և ընտրող խելքերուն վրայ:

Մենք օսմ. պարլամենտին մէջ մեր մեծ թիւ երեսփոխաններովը չէր որ գերակշիռ դերք մը պիտի ունենայինք, այլ, առանց ձեռքէ հանելու այնքանի աթոռ՝ որ կրնայինք ընտրել, քանակէն աւելի հայուն որակն էր որ հոն պիտի կրնար մեր թուական պակասը ամենամեծ մասով լեցնել:

Գոնէ այդ յատկութիւնը գոհացնէին մեր ընտրեալները: Բայց մենք, ցիրաւի, տարօրինակ ժողովուրդ մըն ենք և չափազանց տհաս և անպատրաստ, պատեհութիւններէ օգտուելու համար: Ահա իրականութիւնը:

Մենք գիտենք մաքառիլ, մարտնչիլ, մարտիրոսուիլ վեհ գաղափարներու և ազատութեան համար, սակայն մենք առաջինը կըլլանք զայն եղծանելու, այլասերելու և անօգուտ դարձնելու:

Ինչո՞ւ չխոստովանիլ, եթէ անկեղծօրէն դարման մը գտնել կը խորհինք:

Մին

Պարիզ, 2 մարտի

Ինժեներ Ռուտենբերգը «Մատէն» լրագրի խմբագրութեան ուղղած իր մի նամակով խոստովանում է, որ ինքն է սպանել Գապոնին։ Բացի դրանից մտադրութիւն է եղել սպանել նաև Րաչկովսկուն, սակայն Ազէֆի դաւաճանութեան շնորհիւ նա ազատվել է մահից։ («Баку»)

—

Պարիզ, 2 մարտի

Հիւսիսային և արևելեան երկաթուղային գծերի պօստային բաժանմունքների ծառայողներից շատերը ժողով գումարելով որոշեցին դադարեցնել աշխատանքը։ Պարիզի պօստատան ծառայողների մի մասը լուրերին նայելով նոյնպէս պարտաւորութիւն յանձն առաւ միանալ գործադուլին։ Պօստային ծառայողների սինդիկատները գաւառներում հեռագրով խնդիրք ստացան Պարիզի սինդիկատից միանալ գործադուլին։ Պարիզի կայարանային հեռագրական բիւրօների բոլոր ծառայողները մարտի 1-ի երեկոյեան իրանց տեղերի վրա էին, բացի Մօնպառնասեան կայարանից, ուր պակասում էին չորս հոգի։ (Հ. Գ.)

—

Վիէննա, 2 մարտի

«Կորրեսպոնդէնց Բիւրօյին» հաղորդում են Սօֆիայից. «Մակեդօնեան-ալէքսանդրօպօլեան գէմլեաչէստվօների ժողովը, որը պէտք է պարզէր վերաբերմունքը դէպի բուլղարների դրութիւնը Թիւրքիայում նոր րէժիմի ժամանակ, անհետևանք ցրվեց մասնակցողների աննշան թւի պատճառով։ Դաշնակցական կօմիտէտը, այստեղի մակեդօնական ինտելիգէնցիայի անտարբեր վերաբերմունքի պատճառով դէպի իր ցեղակիցների վիճակը Թիւրքիայում, շուտով կը լուծվի»։ (Հ. Գ.)

—

Շանխայ, 2 մարտի

Ցաօչժօյի մօտերը անկարգութիւններ են ծագել, որոնք բացարձակապէս կրում են օտարազգիների դէմ թշնամական բնաւորութիւն։ Ուղարկված են զօրախմբեր։ (Հ. Գ.)

ԹԻՒՐՔԻԱՅԻ ՇՈՒՐՋԸ

—

Կ. Պօլիս, 2 մարտի

Լուրերի համաձայն, արտաքին գործերի մինիստրի ժամանակաւոր պաշտօնակատար Նորատունկեանը յայտնեց, որ Թիւրքիան արգելում է զէնքի և պայթուցիկ նիւթերի ներմուծումը Սերբիա սերբ-թիւրքական առևտրական դաշնագրի հիման վրա։ (Հ. Գ.)

—

Կ. Պօլիս, 2 մարտի

Եանինայի նախկին վալի Նազիմ-փաշան նշանակվեց արդարադատութեան մինիստր։ (Հ. Գ.)

—

Վիէննա, 27 փետրվարի

«Կոր. Բիւրօյին» հաղորդում են Սօֆիայից. «Մահմեդական գաղթականների Կ. Պօլսի միութիւնը Ռումինիայից, Բօլգարիայում ապրող մահմեդականների անունից, դիմեց Բ. Դրան, թիւրքաց պարլամենտին և բերլինեան դաշնադրութիւնը ստորագրած պետութիւններին մի հաւաքական յայտարարութեամբ, որով խնդրում է մեծ պետութիւններին՝ հարկադրել բօլգարական կառավարութեանը վերադարձնել մահմեդականներին ապօրինաբար գրաւված հոգևոր դպրոցների և ուսումնարանների եկեղեցական կալուածքները, ապահովել մահմեդականների կրօնական ազատութիւնը և պաշտպանել բռնութիւնների դէմ ու երաշխաւորել, որ մահմեդականների իրաւունքները կը հաւասարեցվեն Բօլգարիայի միւս ազգաբնակութեան իրաւունքների հետ»։ (Հ. Գ.)

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

—

Լօնդօն, 2 մարտի

«Թայմս» լրագրին հաղորդում են Թէհրանից. «Պարսից կառավարութիւնը չափազանց դժուար դրութեան մէջ է գտնվում փողի բացակայութեան պատճառով։ Երկիւղ կայ, որ կառավարութեան իշխանութեան տակից կը հեռանան շահի զօրքերը։ Միակ կայուն տարրը կօզակների բրիգադան է։ Նրա հրամանատար գնդապետ Լեախօվը ծանր փորձանքներ կրեց և մեծ գովասանքի է արժանի համբերութեան համար դժուար հանգամանքներում և կարգի պահպանութեան դժուարին գործին անձնուիրութեամբ ծառայելու համար»։ (Հ. Գ.)

—

Լօնդօն, 2 մարտի

Րէյտէրին հեռագրում են Թէհրանից. «Թաւրիզից հեռագրում են հեռագրաթելի վերականգնման մասին։

«Րահիմ-խանը, որի մարդիկը բռնութիւններ ենթարկեցին հնդկա-եւրոպական ընկերութեան պաշտօնեաներին, որոնք ուղարկված էին հեռագրաթելը ուղղելու համար (?...»։ Բաց թողած)։

«Բախտիարցիները բաժանվեցին Էյնուդ-Դօվլէից և սկսեցին կռուել նրա դէմ։ Նրա վրա յարձակումը սպասվում է մերձակայ ապագայում։

«Լուրերի համեմատ նացիօնալիստները փոքրիկ յաղթութիւն տարան Ղազվինի մօտ»։ (Հ. Գ.)

—

Սրանից մի քանի օր առաջ, ինչպէս յայտնի է, Հեռագրական Գործակալութիւնը հաղորդել էր, որ Թէհրանում ջարդ է սպառնում բոլոր քրիստոնեաներին—եւրօպացիներին և հայերին։

«Р. У.» լրագիրը այժմ հաղորդում է, որ Թէհրանի սահմանադրական կենտրօնական կօմիտէտի ասելով, այդ ջարդով շահի կառավարութիւնը նպատակ է ունեցել ստիպել օտար պետութիւններին միջամտելու Պարսկաստանի ներքին գործերին։ Նրանց աջակցութեամբ էմիր Ջէնգը յոյս ունի կանգնեցնել սահմանադրական շարժման արագ աճումը։

—

Շիրվան (Խօրասանի նահ.), 20 փետր.

Դարալագեազում երբ արդէն կառավարչական ձիաւորները կրիտիկական դրութեան մէջ էին դրել Աղա-Մամադին, այդ լուրի ազդեցութեան տակ Ջիլիստանի սահմանադրականներն էլ ընկճվեցին։ Այդ հանգամանքից օգտվելով՝ Բուժնուրտի նահանգապետ Սալարն ուղարկել է իր ոստիկանապետին Ջիլիստան և առաջարկել Միսիր-խանին՝ զէնքը վայր դնել և յանձնվել կառավարութեանը քանի դեռ ուշ չէ։ Միսիր-խանին միևնոյն ժամանակ խոստացվում է ոչ մի վնաս չը հասցնել իրան և միջնորդել ուր հարկն է՝ ներում շնորհելու մասին, եթէ Միսիր-խանը վերադարձնի իր հաւաքած հարկերը կառավարութեանը։

Միսիր-խանը, հաւատալով Սալարի խոստումներին, ոստիկանապետի հետ գնացել է Բուժնուրտ, որտեղ Սալարը նրան պաշտօն է տուել իր մօտ։ Մնացած սահմանադրականները տեսնելով իրանց առաջնորդի այդ վարմունքը, յուսահատվել են և, առանց ղեկի մնալով, փախել Ասխաբադ թիւրքմէնների մէջ։

Սահմանադրականների կազմալուծվելու լուրը հէնց որ այստեղ ստացվեց, տեղիս դատաւորը ձիաւորներով գնաց այդ մասի գիւղօրայքը հարկեր հաւաքելու, որն արդէն մի անգամ Միսիր-խանը հաւաքել էր. հարկահաններին այդ վայրերում կանանց են հանդիպել միայն։

Ներկայումս ձերբակալութիւններ են շարունակ տեղի ունենում այդ առիթով։ Լուր է պտտում, որ Մեշեդում նորից խառնակութիւններ են ընկնելու։

«Մշակի» № 23-ում «Н. Р.»-ից քաղած այն լուրը, իբր թէ Բուժնուրտի և մի քանի ուրիշ քաղաքների դատաւորները փախել են Ռուսաստան, բոլորովին մտացածին է։ Թէ Բուժնուրտի դատաւոր Սալարը և թէ միւսները պաշտօնավարում են։

Բուժնուրտի նահանգապետ Սալարն ունի իր տրամադրութեան տակ լաւ կազմակերպված ձիաւորներ, որոնք Խօրասանում բացառութիւն են կազմում, և ուրիշ քաղաքները, կարիք եղած դէպքում, միշտ Սալարից են զինուորական օժանդակութիւն ստանում։

Էլ-Դօն

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆՐԱՆՔ ԳՆԱՑԻՆ՝ ԲԱՐԻ ՃԱՆԱՊԱՐՀ...

—

Բարձրանանք վերև՝ յետ գնանք Նալբանդեանի, Նազարեանի ժամանակները, աւելի բարձրանանք Աբովեանի ժամանակը, և կը տեսնենք զարմանալի ծանօթ պատկեր, որը անհուն կը զուարճացնէ մեզ բոլորիս, ախորժ և հաճելի կրքեր կառաջացնէ ձեր կրծքում, միևնոյն ժամանակ ծիծաղի միջից արտասուքներով ցողված դառն խինդ յարուցանելով ձեր մէջը, և դուք դիւական քրքիջով կը պոռաք. «Ինչո՞ւ այսքան ժամանակ մենք չէինք տեսնում այս սոսկալի պատկերը, տարօրինակ պատկերը»։

Երկար տարիներ առողջ, ժիր և արդիւնաւէտ աշխատանքի տեղ մենք միմեանց կոկորդներ ենք կրծել, քթեր ենք ջարդել, ատամներ փշրել և դառն արցունք ենք թափել այն վայրերի վրա, ուր ցորեն էր բուսնելու, վուշ, բամբակ էր աճելու, ուր խոփի և բրիչի ախորժ հնչիւնն էր արձագանք տալու մեր չոր ու ցամաք դաշտերում և սարերում։

Հայի միտքը, հայի զգացմունքը մգվել և փոշիացել է այդ անմիտ և սպառող կռիւներում, հայի եռանդը ցամաքել է և ջուր է ածվել այդ ջարդած քթերի, փշրված ատամների վրա, և այժմ, այդքան յոգնեցնող աշխատանքից յետոյ մենք կոչում ենք ի լուր աշխարհի, որ «մենք քաղցած ենք, հաց տուէք մեզ»։

Ումի՞ց ենք ուզում հաց, ո՞վ մեզ պիտի տայ այդ հացը։

Ամեն ոք իր համար, և ամեն ոք իր աշխատանքի արդիւնքով է կերակրվում, իսկ մենք աշխատանքը արհամարհելով, գիտութեան սէրը թունոտ կռւի և բամբասանքի փո[illegible]լով տանջվել ենք, սպառվել ենք և այժմ նոր խելքի ենք գալիս և մաճի կոթը բռնած նոր ի նորոյ գալիս ենք վարելու արդէն խոպանացած մեր արտը։

Մեծ աշխատանք, հսկայ աշխատանք է պահանջվում. քիչ է աշխատանքը. մեծ գիտութիւն է պահանջվում։

Պիտի գնանք բոլորս դպրոց, բոլորս, մեծից փոքրը, նստենք այբբենարանի պանկին, մեծից փոքրը նորից պիտի սովորենք, որ երկու անգամ երկուսը չորս է. ահա այսպէս յամառ աշխատանքով ու մեր սրտերում մեծ և ուժեղ գիտութեան բոց վառելով, մենք ձեռք կը բերենք այն հացը, որը այսօր այնքան դժուար և այնքան քիչ է տալիս մեզ մեր հողը։

Նրանք գնացին՝ բարի ճանապարհ. և կարծես, ազատ շունչ ենք քաշում ամենքս և մաճկալի կոթը բռնելով երգում ենք ուրախ, զուարթ՝

Հօրովել հօ... հօրովել հօ...

Նրանք գնացին՝ կռւի և ատելութեան ծանր բոպէները. և բարի ճանապարհ։ Առաջ են գալիս լուրջ, համեստ և յամառ աշխատանքի բոպէները։

Ախորժ, գուրեկան են այդ բոպէները՝ սիրոյ և բարութեան ճաճանչներով շողված, նաև գեղեցիկ յոյսերով ցնցուղված։ Անցնենք և մենք մեր մաճկալի կոթին և գնանք արտը վարելու. այնտեղ է և հացը, այնտեղ է և կեանքի նպատակը։

Աշխատանք և գիտութիւն։

Ահա որտեղ է թաղված այն մեծ գանձը, որը կոչվում է ժողովրդի բարօրութիւն։

Յակովբ Գինջեան

ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԻՆՔՆԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

—

Երկուշաբթի, մարտի 2-ին, Թիֆլիսի քաղաքային դուման քննելով մի քանի հարցեր՝ ի թիւս դրանց քննեց և Թիֆլիսի որբերի դատարանի նախագահ Սուլխեանցի առաջարկած մի քանի բարեփոխութիւնների ծրագիրը։

Որբերի դատարանը մի կարևոր հիմնարկութիւն է, որի նպատակն է պաշտպանել որբերի շահերը, կառավարել նրանց գոյքերը, որ յափշտակութեան չենթարկվեն և հսկել անտէր մնացած գոյքերի վրա, անժառանգ անձանց մահից յետոյ։ Քաղաքային ինքնավարութիւնը այն կապն ունի նրա հետ, որ 1) դատարանի նախագահը համարվում է Թիֆլիսի քաղաքագլուխը, բայց որովհետև քաղաքագլուխը անկարող է լինում վարել այդ պաշտօնը, ուստի դուման ընտրում է մի առանձին նախագահ, իսկ մնացած երկու անդամները ընտրում են առևտրականների և մէշչանների դասակարգերը. 2) քաղաքային ինքնավարութիւնը տալիս է տարեկան մօտ 2500 ր. դատարանի ծախսերի համար։

Սակայն որբերի դատարանը գտնվում է շատ անբարեկարգ վիճակի մէջ, ուստի վաղուց հարց է դրված բարեկարգելու այդ հիմնարկութիւնը։ Այդ նպատակով դատարանի նախագահ Սուլխեանցը ներկայացրել էր դումային մի ծրագիր, որով առաջարկում է աւելացնել ծառայողների ռոճիկները և թիւը, հասցնելով քաղաքի կողմից տրվող նպաստի քանակութիւնը մինչև 6000 րուբլի տարեկան։ Իրաւաբանական յանձնաժողովը, որի քննութեան էր ենթարկվել այդ ծրագիրը, երկու կարծիք էր արտայայտել. մինը՝ ընդունել Սուլխեանցի առաջարկը, միւսը՝ միայն մասամբ ընդունել։ Այդ առիթով ծագած վիճաբանութիւնների ժամանակ ձայնաւորներից շատերը և գլխաւորապէս Հ. Առաքելեան, Էլիավա այն միտքը յայտնեցին, թէ 1) որբերի դատարանը հանդիսանում է մի հիմնարկութիւն, ուր ուղղակի արխայական և անդրջրհեղեղեան կարգեր են տիրապետում և ուր գեղծումները շատ հնարաւոր են դառնում. 2) որբերի գոյքերի վրա կարգված խնամակալները յաճախ լինում են շատ կասկածելի բարոյականութեան տէր մարդիկ և «ուղղակի» կեղծ (подставной), ուստի և տեղի են ունենում այնպիսի դէպքեր, երբ, օրինակ, 50,000 ր. արժեցող գոյքը ծախվում է 300 րուբլով։ Ի վերջոյ ձայնաւոր Հ. Առաքելեան ասաց. «Մինչև որ դուք արմատական բարեփոխութիւն չէք մտցնի այդ դատարանի մէջ, ձեր առաջարկած այժմեան բոլոր միջոցները լոկ պալլիատիվներ կը լինեն, ուստի ես առաջարկում եմ թողնել առ այժմ Սուլխեանցի ծրագիրը, ընտրել մի յանձնաժողով, որին և յանձնել մշակել բարեփոխութիւնների մի ծրագիր և ներկայացնել դումային»։

Մի քանի վիճաբանութիւններից յետոյ քուէարկութեան դրվեց ամենից առաջ ձայնաւոր Հ. Առաքելեանի առաջարկը, որ ընդունվեց մեծամասնութեամբ։ Ապա դուման գաղտնի քուէարկութեամբ ընտրեց յանձնաժողով, բաղկացած 4 հոգուց։ Գաղտնի քուէարկութեան հետևանքը ցոյց տուեց, որ միաձայն ընտրվել են—ձայնաւորներ՝ Հ. Առաքելեան, Էլիավա, Ջրելայեվ և Թամամշեան։

—

Նիստը բացվելուց առաջ, քաղաքագլխի պաշտօնակատար Ա. Խատիսեանը ձայնաւորներին դիմեց հետևեալ խօսքերով.

«Պարոնայք ձայնաւորներ։ Նախ քան ընթացիկ գործերի քննութեան անցնելը, ես ձեզ պէտք է հաղորդեմ մի ծանր լուր նախկին ձայնաւոր Տ. Ա. Ֆէֆէլօվի գազանային սպանութեան մասին։ Ո՞վ սպանեց նրան, ինչի՞ համար, ի՞նչ դրդումներով—ոչ ոք չը գիտէ։ Բացվում է ենթադրութիւնների մի դաշտ և ակամայ սէւ-կասկածները կապում են նրա որդու յափշտակման յայտնի փաստի հետ՝ փրկանք ստանալու նպատակով։ Վրդովեցուցիչ սպանութեան գործը ակներև է, և նա արդարանալու բան չունի, բացատրութիւն չունի։ Վարչութիւնը յարգելով ձայնաւորի յիշատակը՝ որոշեց ցաւակցութիւն յայտնել հանգուցեալի ընտանիքին, ներկայ լինել հանգուցեալի թաղմանը և առաջարկում է դումային պատւել հանգուցեալի յիշատակը ոտքի կանգնելով։ (Բոլորը կանգնում են)։

Բայց, պարոնայք ձայնաւորներ, հասարակական հանգստութիւնը խախտված է և մեր քաղաքում թագաւորում են չփոթութիւն և մտքերի ճնշված դրութիւն։ Անցեալ օրերը անյայտ չարագործներ սպանեցին պաշտօնական պարտքի զոհ զինուորներին։ Մարդասպանները փախան։ Ոչ ոք չը գիտէ, թէ ովքե՞ր են նրանք, ի՞նչ նպատակով կատարեցին նրանք իրանց զզւելի գործը, ի՞նչ նպատակներ էին ուզում նրանք իրագործել մի այդպիսի գազանային միջոցով։ Կանգ չառնելով անապացոյց գուշակութիւնների վրա և հասարակական անդորրութիւնը պահպանելու նպատակով խիստ կերպով դատապարտելով տեղական լրագիրներից մէկի արած բոլոր փորձերը՝ համարել ոչ ոքին ծանօթ մարդասպաններին անպատճառ երկրի բնիկներ, ես պէտք է յայտնեմ, որ, համաձայն ուպրավայի յանձնարարութեան, ես իմ պարտքն եմ համարում յայտնել զայրոյթի զգացմունքներ սպանողների հասցէին, ես չեմ կարող կանգ առնել այն հարցերի վրա, որոնք անընդհատ և ստիպողաբար հանդէս են բերել կեանքը և դէպքերը և տիրողաբար դէպի իրանց են հրաւիրում մեր խորին ուշադրութիւնը. սպանութիւնները աղաղակում են արմատախիլ անելու միջոցների մասին և ադմինիստրացիան աշխատում է արմատախիլ անել նրանց, ի միջի այլոց, մի միջոց գործադրելով—դուխանները փակելով, պահանջելով նրանց բանալու համար նոր գորոդովօյներ պահել գինետներ պահողների հաշւին, այն է՝ 1-ին քաղաքամաս—30, 10—15 և այլն։ Այն անձինք, որոնց վերաբերում են այդ կարգադրութիւնները, ուպրավա են գալիս խմբերով, ընտանիքներով, ուպրավայի անդամների մօտ, ինձ մօտ, որպէս քաղաքագլխի պաշտօնակատարի մօտ, և աղերսում են, որ ես միջնորդեմ բանալ դուխանները և ըստ կարելւոյն թեթևացնել գորոդովօյների քանակութեան վերաբերեալ պահանջները։ Նրանք մատնացոյց են անում, որ իրանք քանդված են, քաղաքային հարկերը տալով, և իրանց ծառայողների անելանելի դրութեան վրա, որոնք անգործ են մնացել։ Ես արդէն միջնորդեցի այդ մասին պ. նահանգապետի մօտ և նա հնարաւոր գտաւ լսել իմ մանրամասն բացատրութիւնները։ Միւս կողմից ոստիկանութեան մի շարք պաշտօնեաներ, որոնց հեռացնում է հէնց ինքը ոստիկանական իշխանութիւնը իրանց պաշտօններից, ապացոյց է, որ պակասաւոր են ոստիկանութեան պաշտօնեաները, որ երևում է և ոստիկանապետի հրամաններից և բարձր իշխանութիւնների հաղորդագրութիւններից և որ նորից առաջ է բերում անհրաժեշտ րէֆօրմների մասին նրա կազմակերպութեան մէջ և թարմացնելու նրա կազմը, որը արդէն, լրագիրներին նայելով, պաշտօնական խորհրդակցութիւնների առարկայ է դարձել Կրիմի և Հիւսիսային Ռուսաստանի մի քանի քաղաքներում։ Այդ պակասութիւնները գաղտնիք չեն, իշխանութիւնները խոստովանում են այդ և խօսակցութիւնների առարկայ են, որոնց պէտք էր, ի նկատի ունենալով ընդհանուր օգուտը, բարենորոգումների և րէֆօրմների առաջարկութիւնների իրական ձև տալ։ Այդ բոլոր հանգամանքները միասին վերջին օրերս մի ծանր մթնոլորտ ստեղծեցին հասարակական կեանքում, հասարակական վհատումն և բազմազան տանջանքներ, որոնք սպառնում են անդադար երկիւղներով կեանքի և անձնական անձեռնմխելիութեան համար։

«Այս բոլորը ապացուցում է, որ քաղաքում ստեղծված կեանքի պայմանները պահանջում են լիակատար և անկողմնապահ անալիզ, արմատական միջոցներ և հասարակական ձեռներէցութեան զարգացում։ Ձայնաւորները չեն կարող լռել այն ժամանակ, երբ մտքի մանրամասն արտայայտութեան համար լաւագոյն ճանապարհ ներկայանում է հիւանդ հարցերի հրապարակական քննութիւնը Դումայում, որ սովոր է չըշտապել հարցեր դնել և պատասխանել պատւով նրանց։

«Գտնելով իմ կողմից, որ ադմինիստրացիան ինքը կարիք ունի հասարակութեան աջակցութեանը, ինչպէս յաճախակի յայտնել են մեզ այդ մասին, հասարակութեան, որ վախից և օգնութեան բացակայութեան պատճառով իրերը չէ անուանում իրանց իսկական անուններով, որ սակայն լիայոյս պէտք է լինի, որ ինքը օգնութիւնը և չիտակութիւնը կարգ ու կանոնի լաւագոյն բարեկամներն են, ես, ընդառաջ գնալով օրվայ պահանջներին, կառաջարկէի ձեզ, պարոններ, խնդրել պատշաճաւոր իշխանութիւններից թոյլատրել օրակարգի մէջ մտցնել հետևեալ հարցերը. անձնական ապահովութեան երաշխաւորութիւն քաղաքում, ոստիկանութեան բարեկարգութիւն քաղաքի ներկայացուցիչների հետ միասին, առևտրական հաստատութիւնները բանալ և լուծել այն հարցը, թէ արդեօք չ՞ը ստեղծվում բարենպաստ հող բացասական տարրերի հանդէս գալու համար հասարակական ինքնագործութեան բացակայութեան պատճառով, ինչպէս այդ մասին մօտ օրերս հաղորդվեց Պետական Դումայի բոլոր խմբակների կողմից նրա վերջին նիստերից մինում։ Եթէ իմ առաջարկութիւնը համամիտ է դումայի ցանկութիւններին, ես կարող եմ այդ մտքով յարուցել համապատասխան միջնորդութիւն։ Ես հաւատացած եմ, որ իմ միջնորդութիւնը եռանդուն աջակցութեան կը հանդիպէ պատշաճաւոր շրջաններում։ Իսկ եթէ դուման որևէ պատճառով հնարաւոր չի գտնի հրապարակական քննութեան դնել բոլոր յարուցված հարցերը լիակատար չափով, այն դէպքում ես խնդրում եմ թոյլ տալ հրաւիրել ձեզ խորհրդակցութեան, ուր նախնական քննութեան կենթարկվեն նոյն հարցերը, որոնց լուծումը գործնականապէս ընդգրկում է քաղաքային զուտ շահեր և որոնց վերաբերութեամբ արդէն յայտարարութիւններ են տրված դումային։

«Ես հիմք ունեմ կարծելու, որ մեր միջնորդութիւնը համակրանք կը գտնէ բարձրագոյն շրջաններում։

Այս ամենը յայտնել ոչ միայն ինձ իրաւունք համարեցի, այլ և պարտաւորված զգացի տեղեկացնել դումային իբրև մի մարմնի, որ պէտք է նորագգաց լինի այն բոլորի մասին, որ տանջում է ազգաբնակութեանը և խախտում է նրա տեղական կարիքները և օգուտները»։

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

—

Շուշի, 25 փետրվարի

Օրէ-օր աւելացող փարթամութիւնը մեր քաղաքի համար մի ցաւալի ապագայ է պատրաստում։

Ունեւոր հարուստը մի բան անում է՝ նրանից փոքր ինչ աղքատն էլ աշխատում է անել նոյնը, որովհետև չէ կարողանում զսպել իրան յետ մնալ ունևորից, այդ իր համար անպատւութիւն համարելով. երկրորդին հետևում է երրորդը, և այդպէս շարունակ աղքատներն էլ արած են լինում այն, ինչ որ արել է ունևորը... Ներկայումս այդ կոյր հետևողութիւնն է որ քանդում է մեր անգիտակից ժողովրդի տունը։

Մեր գաւառի զանազան կողմերից տխուր լուրեր են լսվում ազգաբնակութեան չքաւորութեան վերաբերմամբ։ Առօրեայ ապրուստի ծանրութիւնը վերջերս աւելի զգալի է դարձել, երբ գիւղացուն այլևս ոչ մի հարստութիւն չէ մնացել։ Մի կողմ թողած զանազան տնտեսական կարիքները, պարտքերի աճումը, հարկատուութեան սախպողականութիւնը և այլն, ուտելու ու հագնելու կարիքը դուրս է քշում շատերին դէպի արդիւնաբերական կենտրօնները, մատնելով նրանց հողագործական տնտեսութիւնը աւելի ու աւելի քայքայման։ Մեր շինականների պանդխտութեան գլխաւոր պատճառը կայանում է նրանում, որ մի կողմից հողի արդիւնաբերութիւնն է պակասել և չէ բաւականացնում տեղական ժողովրդի տնտեսական կարիքներին, իսկ միւս կողմից սակաւահողութիւնն է, որ լիութիւն չէ տալիս մեր շինական ազգաբնակութեան երկրագործական պահանջներին։ Ուստի ոչ մի կողմնակի եկամուտ և ապրուստի ուրիշ միջոցներ չունենալով՝ ամենքը դիմում են պանդխտութեան։

Բայց թէ ի՞նչ միջոցներով կարելի է պանդխտութեան առաջն առնել—ահա հարցը, որը արժանի է լուրջ ուշադրութեան։ Յաջորդ անգամ մենք կը վերադառնանք այդ խնդրին։

Պօղ. Զաքարեան

—

Գանձակ, 23 փետրվարի

Ամսիս 22-ին Կ. Հ. Բ. Ը. տեղիս ճիւղի վարչութիւնը, մի քանի կարևոր խնդիրների պատճառով տեղիս ակումբի դահլիճում ընդհ. ժողով էր նշանակել, վաղօրօք հրաւիրաթերթ ուղարկելով իր 65 անդամներին։ Ժողովը նշանակվել էր կիրակի, ժամը 11-ին յատուկ այն պատճառով, որ բոլոր անդամներն հնարաւորութիւն ունենան ներկայ գտնվել, բայց, չը նայած դրան, միմիայն 6 հոգի էին եկել ժողովի։ Սոյնանման երևոյթ մեզանում յաճախ է տեղի ունենում։ Ճիւղի բացումը 10 ամիս է, բայց դեռ տեղի չէ ունեցել մի ընդհ. ժողով, ուր բոլոր անդամները ներկայ գտնվէին, չը նայած որ ամեն անգամ ուղարկվել է նրանց հրաւիրաթերթ։

Ընկերութեան կենտրօնը տեղիս ճիւղից պահանջում է 1909 թ. նախահաշիւը, բայց մինչև օրս տեղիս վարչութեան անդամներն անկարող եղան ուղարկել այն պարզ պատճառով, որ ընդհ. ժողովից խոյս էին տուել։ Չէ՞ որ այդ նախահաշիւը նախ Կ. Հ. Բ. Ը. տեղիս ճիւղի անդամների կողմից պիտի հաստատվի և ապա ուղարկվի կենտրօնին։

Անդամ Գ. Ք. Գ.

ՓՈԽԱՐՔԱՆ ԲԱԳՈՒՈՒՄ ԵՒ ԳԱՆՁԱԿՈՒՄ

—

Բագու, 27 փետրվարի

Այսօր առաւօտվանից փողոցները զարդարված են դրօշակներով. պաշտօնական շրջաններում իրարանցում է տիրում. Բագուն գեղեցկացել է. փողոցների մաքրութեան վրա առանձին ուշադրութիւն է դարձված։ Ոստիկանութիւնը, սկսած բարձրաստիճա-

նից մինչև վերջին քաղաքապահը, մաքուր հագնված շարան-շարան կանգնած է նշանաւոր փողոցների մէջ տեղում։

Առաջին կայարանը—Բալաջարի—դիմաւորելու էին գնացել քաղաքապետ Մարտինով, քաղաքագլուխ Րաեվսկին, քաղաքի, նաւթարդիւնաբերողների, առևտրականների ներկայացուցիչները և այլ պաշտօնական մարմիններ։

Երբ ուղիղ ժամը 11-ին գնացքը կանգ առաւ Բագուի կայարանում, բազմաբերան ուռաներով ընդունեցին Փոխարքային, իսկ կանայք կոմսուհուն ներկայացան կենդանի ծաղկեփնջերով։

Կայարանում մի քանի րոպէ հանգիստ առնելուց յետոյ, քաղաքապետի, քաղաքագլխի և այլ բարձրաստիճանների ու կարմրազգեստ պահակախմբի հետ Փոխարքան ուղևորվեց Սալիանեան գնդի նոր զօրանոցը դիտելու, ուր կազմ ու պատրաստ սպասում էր Սալիանեան գունդը։

Այնուհետև մի քանի պաշտօնական հաստատութիւններ (զինուորական) դիտելուց յետոյ, Փոխարքան վերադարձաւ կայարան հանգստանալու։

Կոմսուհին մի խումբ տիկինների հետ գնաց ս. Նինայի օրիորդաց ուսումնարանը, իսկ այնտեղից Թաղիեվի շինած Թուրք օրիորդների դպրոցը։ Երկու հաստատութիւնները դիտելուց, աշակերտուհիներին հարց ու փորձ անելուց յետոյ, աւտօմօբիլով սկսեց պտտել քաղաքը, ինչպէս և ծովափը։

Փողոցներում կանգնած հազարաւոր ամբոխը ողջունում էր կոմսուհուն։

Երեկոյեան Նիկիտին եղբ. ցիրկ-Թատրօնում համերգ տեղի կունենայ։ Տոմսակները ծախվել են, վերջին կարգը արժէ 5 րուբլի։ Ապա համերգը վերջանալուց յետոյ յատուկ հրաւիրված մարդիկ կը գնան քաղաքային հասարակական ժողովարանը։

28 փետրվարի

Գիշերվայ ժամը 11-ը չը լրացած, Նիկիտին եղբ. ցիրկ-Թատրօնում վերջացաւ համերգը, որի մուտքը բաւական աջող էր։

Հրաւիրված հիւրերը գնացին հասարակ. ժողովարան։

Այս գիշեր հասարակական ժողովարանը կանգնած էր իր բարձրութեան վրա. կանաչ սեղանների շուրջը պտտողներ չը կային։

Նուագում էին նաև ասիական երաժիշտները (սազանդար)։

Ժամը 11-ից անց՝ եկան Փոխարքան և կոմսուհին, որոնց դիմաւորեցին ժողովարանի պատուաւոր անդամները ծաղկեփունջերով։

Ժողովարանի սենեակներից մէկը զարդարված էր ասիական գորգերով, ուր վաճառվում էին ծաղիկներ, շամպանիա և այլն և անվում էր ժողով. նուիրատւութիւն։

Փոխարքայի դէմքը բաւական ուրախ և պլոյժ էր, մանաւանդ ուրախութիւն էին պատճառում սազանդարների նուագելն ու ասիական պարերն ու «լեզգինկան»։

Մուտքը բաւական աջող է, կարող է 10 հազարից էլ անց լինել։

Ինչպէս յայտնի է, արդիւնքը պիտի գործադրվի զինուորական ծառայութեան մէջ վնասված, վիրաւորված և կեանքի մէջ աշխատելու անընդունակ ծառայողների ֆօնդին։

Ժամը երկուսը լրացած՝ Փոխարքան և կոմսուհին գնացին իրանց պահակախմբով կայարան վաղ առաւօտեան Թիֆլիս ճանապարհվելու։

Հասարակութիւնը սպասում էր, և լուրեր էին պտտում, որ Փոխարքան մի քանի օր կը մնայ. լսվում էր, որ պիտի գնար Բալախանի, Սուրախանի՝ դիտելու նաւթաշխարհը։ Բայց յանկարծակի կէս գիշերին ժողովարանից գնաց կայարան և ապա Թիֆլիս։

Շնորհակալութեան արժանի են գործի գլուխ անցնողները, որոնք ոչ մի ջանք չէին խնայել բարձրաստիճան հիւրերին ուրախութիւն պատճառելու և նուիրատւութեան այդքան աջող ընթանալուն։

Հանդիսականները ցրվեցին ժամը 4-ին։

Ս. Գարագաշ

—

Գանձակ, 28 փետր.

Այսօր, փետրվարի 28-ին, շաբաթ, Կովկասի Փոխարքայ կոմս Վորոնցով-Դաշկովը Բագուից ժամանեց Գանձակ. կայարանում կոմսին դիմաւորելու էին գնացել նահանգապետը և այլ պաշտօնական անձինք. նա նահանգապետին յայտնում է, որ ցանկութիւն ունի մանել Գանձակ և այցելել մի քանի հիմնարկութիւններ. և չը նայելով որ շատ ուշ էր յայտնվել նրա մտադրութեան մասին, բայց և այնպէս հայ հոգևորականութիւնը անմիջապէս պատրաստութիւններ տեսաւ ըստ պատշաճին ընդունելու իր սիրեցեալ Փոխարքային. կոմսը կայարանից նախ գնաց ռուսաց եկեղեցի, ապա ժամը 2-ից քառորդ անց իր ամուսին կոմսուհու և շքախմբի հետ եկաւ քաղաքիս ս. Յովհաննէս աւագ եկեղեցի, որտեղ դռների մօտ հոգևորականութիւնը խաչով և աւետարանով դիմաւորեց կոմսին. նա համբուրելով աւետարանը իր քայլերը ուղղեց եկեղեցի, որտեղ Գրիգոր աւագ ք. Թումանեանցը հայ հոգևորականութեան և հասարակութեան կողմից ազդու խօսքերով բարի գալուստ մաղթեց կոմսին ու կոմսուհուն, դրուատելով կոմսի՝ դէպի ճնշված ազգերը տածած մարդասէր և հայրական խնամքը. կրկնակի արևշատութիւն մաղթեց Նորին Կայսերական Մեծութեան Թագաւոր Կայսր Նիկոլայ Ալէքսանդրովիչին, որի հովանաւորութեան տակ ապրում են հայերը, նմանապէս և սիրեցեալ կոմսին, աւելացնելով որ Թող չը վհատվի Թշնամիների արձակած քարերից, քանի որ Կովկասի ազգերը գիտեն գնահատել կոմսի արժանիքները. տէր հօր ճառը Թարգմանեց բժշկապետ Մելիք-Բէգլարեանցը. կոմսը քառորդ ժամի չափ մնալով շնորհակալութիւն յայտնեց հոգևորականութեանը և հասարակութեանը և դուրս եկաւ եկեղեցուց. դուրսը փողոցում հազարաւոր ամբոխը սրտագին ուռաներով ճանապարհեց կոմսին։ Եկեղեցու զանգակները անընդհատ ղօղանջում էին. այդտեղից կոմսը գնաց ռուսաց ս. Նինայի իգական գիմնազիան, այդտեղից էլ Թուրքաց մէջիթը, իսկ այդտեղից էլ կայարան. կոմսը այսօր վերադարձաւ Թիֆլիս. ասում են, որ նրա ճանապարհորդութեան նպատակը զինուորների վաշտերի քննելն է։

Գանձակեցի

ՕՐԻՈՐԴ ՊԱՊԱՅԵԱՆԻ ՄԱՀԱՐՁԱՆԻ ԱՌԻԹՈՎ

Ահա երրորդ տարին է բոլորում օր. Պապայեանի չարագուշակ մահվանից յետոյ, բայց դեռ ոչ մի խօսք նրա վրա մահարձան կանգնեցնելու մասին ոչ Աստրախանի հասարակութեան կողմից, ոչ ընդհանրապէս նրա յարգողներից և ոչ, մանաւանդ, նրա ժառանգի կողմից։

Անտարբերութիւն... քար անտարբերութիւն... Մենք մի անգամ առիթ ենք ունեցել այդ մասին խօսելու տեղական թերթում գլխաւորապէս ժառանգին յիշեցնելու նպատակով, այո, այն ժառանգին, որը տիրացաւ Պապայեանների մօտ 50 հազար րուբլուն, բացի օրիորդի ստացած թանգագին ընծաներից և ադամանդներից, բայց մինչև օրս ոչ միայն ոչինչ չէ արված ժառանգի կողմից, այլ այդ պարոնը հրաժարվում է նոյն իսկ վերջնական խօսք ասելու այդ առիթով։

Եւ ահա մենք յուսահատված ժառանգից՝ այսօր նորից հրապարակ ենք իջնում «Մշակի» էջերում և կամենում ենք նորից յիշեցնել նրա յարգողներին, նորից վերարտադրել այն զմայլեցուցիչ դայլայլիկները, որոնցով օր. Պապայեան հմայում էր իր լսողներին։

Նրա գերեզմանը տափակութիւն է ներկայացնում, որը միայն ամօթ և նախատինք կարող է բերել մեզ։ Ժառանգից մի որևէ բան սպասել, կարծում ենք, ապարդիւն է. մի մարդ որ չը գիտէ գնահատել գեղարուեստը, նա չէ կարող հասկանալ և գնահատել նրա արժանաւոր սպասաւորներին. մնում է միայն բարոյականը... իսկ... բարոյականութիւնն էլ իւրաքանչիւր անձ իր տեսակ է հասկանում։

Բայց մի՞թէ այդպէս պէտք է նայեն օր. Պապայեանի իսկական յարգողները, երկրպագուները։ Մի՞թէ այդպէս պէտք է նայեն նրա անկեղծ բարեկամները և ընկերները. վերջապէս մի՞թէ այդպէս պէտք է նայեն Թիֆլիսի և Բագուի նրա հարուստ ծանօթները...

Ո՛չ, այդպէս չը պէտք է նայել։

Եւ մենք խորհուրդ ենք տալիս Բագուի Կուլտուրական Միութեան գեղարուեստական սեկցիային, որ արդէն սկսել է իր գործունէութիւնը, իր վրա վերցնել այդ գործը, և լիայոյս ենք, որ նրա կոչին արձագանք կը տան թէ Աստրախանի և թէ Թիֆլիսի ու Բագուի նրա յարգողները և թէկուզ մի փոքրիկ գումարով կարելի կը լինի մի համեստ կոթող կանգնեցնել տաղանդաւոր երգչուհի օր. Պապայեանի գերեզմանի վրա։

Ս. ք. Ասլանեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

◆ Կիրակի օրը, մարտի 1-ին, Ալէքսանդր-Նեվսկի զինուորական տաճարում հոգեհանգիստ կատարվեց Ալէքսանդր II կայսեր յիշատակին։ Հոգեհանգստին ներկայ էին կոմս Վորոնցով-Դաշկով և կոմսուհի Ե. Ա. Վորոնցովա-Դաշկովա, Փոխարքայի շքախումբը, քաղաքացիական և զինուորական հաստատութիւնների ներկայացուցիչներ և բազմաթիւ աղօթողներ։

◆ Այսօր, երեկ. ժամը 6-ին, Կովկասագիտական բարձր դասընթացքներում տեղի կունենայ Միւնխէնի համալսարանի դոկտոր Ա. Դիրրի դասախօսութիւնը «Լեգենդաներ Պրոմեթէոսի մասին» թեմայով. (յունական լեգենդան. կովկասեան վարիանտներ. Պրոմեթէոսի դերը իբրև նախնական մարդկանց քաղաքակրթողի. որն է աւելի հին լեգենդան՝ յունականը թէ՞ կովկասեանը)։

◆ Մարտի 2-ին մարդասպանների ձեռքով սպանված զինուոր Միխայիլ Ջինգօյի Թաղմանը Թիֆլիսի քաղաքագլխի պաշտօնակատար բժ. Ա. Իվ. Խատիսեան, դիմելով Կովկասի Փոխարքայի զինուորական մասի օգնական գեներալ Շատիլովին և 3-րդ հրացանաձիգ գնդի հրամանատարին, ասաց հետևեալը. «Ձերդ գերազանցութիւն պարոն գնդապետ։ Թոյլ տուէք ինձ, իբրև Թիֆլիսի քաղաքագլխի պաշտօնակատարի, արտայայտել ձեզ, պ. գնդապետ, պ. պ. անդամներին և ամբողջ բատալիօնին խորին ցաւակցութեան զգացմունքներ ձեր բատալիօնի զինուորի քստմնելի սպանութեան առիթով, որ զոհ գնաց իր պարտականութիւնները կատարելիս։ Դուք կարող էք հաւատացած լինել, որ ես հանդիսանում եմ քաղաքի ամբողջ ազգաբնակութեան զգացմունքների արտայայտողը, որ համահաւասար կերպով տանջվում է այն անձանց բռնութիւններից և վայրենի գործողութիւններից, որոնք իրանց յանցանքներով գրգռում են հասարակական խիղճը և խախտում են հասարակական հանգստութիւնը։ Թոյլ տուէք նոյնպէս ձեզ հետ ողբալ թարմ գերեզմանը և եռանդուն յոյս յայտնել և ցանկութիւն, որպէսզի մեր քաղաքը այսուհետև այնպիսի գրգռիչ դէպքերի ասպարէզ չը դառնայ, որոնց մենք ականատես ենք։ Կատարելով իմ համաքաղաքացիների ցանկութիւնը, ես պէտք է կրկին յայտնեմ, որ իմ զգացմունքների բովանդակ խորութեամբ բաժանում եմ ձեր ծանր վիշտը»։ Այս խօսքերին բատալիօնի հրամանատարը պատասխանեց. «Իմ և ինձ ենթակայ բատալիօնի պ. պ. օֆիցերների կողմից յայտնում եմ ձեզ, պ. քաղաքագլուխ, իմ անկեղծ և խորին շնորհակալութիւնը մեր ծանր վշտին ցաւակցելու համար»։

◆ Իշխանութեան կարգադրութեամբ, Նախալօվկայում և Աւճալեան փողոցում զինուորի սպանութիւնից յետոյ բոլոր խմիչքեղէնների խանութները փակված են։

◆ Երէկ Հալաբարում զինուորների ձեռքով սպանվեցին երեք բանտարկեալներ։ Զինուորները պատճառաբանում են, որ բանտարկեալները փորձ արին փախչել։

◆ Մարտի 2-ին, I քաղաքամասում ոստիկանի սպանութեան պատճառով փակված 300 խանութների տէրերը դիմեցին քաղաքագլխի պաշտօնակատարին, խնդրելով հարց յարուցել Դումայի նիստում միջնորդելու գեներալ-նահանգապետի առաջ, որ թոյլատրվի անմիջապէս բանալ գինետները, որովհետև նկուղներում ամբարված գինին փչանալու մօտ է, որով կը կորցնեն եղածչեղածը և մուրացկաններ կը դառնան։

◆ Այսօր Թիֆլիսի արքունական Թատրօնում տեղի կունենայ Պավլովի երկրորդ դասախօսութիւնը այն մասին, թէ ինչպէս միտքը կարելի է անթել հեռագրով հաղորդել։ Դասախօսութեան ժամանակ կը լինեն մոգական պատկերներ։

◆ Մարտի 1-ին տեղի ունեցաւ ձրի և էժանագին ճաշարանների և թէյատների ընկերութեան անդամների ընդհանուր ժողովը։ 1908 Թւի հաշւետուութիւնից երևաց, որ անցեալ տարի բաց է Թողնված 100,000-ից աւելի ճաշ, իսկ նոյեմբերից սկսած աշակերտների համար բացված ճաշարանը այցելել են և ձրի ճաշ են ստացել 100 աշակերտ-աշակերտուհիներ զանազան դպրոցներից։ Ամբողջ տարում ընկերութեան ծախսած գումարը հասնում է 15,174 ր. 76 կոպէկի։ Վերջում ընդհանուր ժողովը միաձայն վարչութեան անդամութեան համար վերընտրեց վարչութեան այժմեան անդամներ տ. տ. Հ. Աւթանդիլեանին, Ն. Տարասիձէին և պ. Սվէշնիկովին։ Այս համակրելի ընկերութիւնը միանգամայն արժանի է ամեն աջակցութեան և օժանդակութեան։ Մենք մեր կողմից ցանկանում ենք կատարեալ աջողութիւն։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

◆ Մոսկվայի Գեղարուեստական Թատրօնում հռչակաւոր «բոկոտն» կաքաւուհի Այսիդօրա Դունկանը մարտի 30-ից մինչև ապրիլի 11-ը տալու է 4 երեկոյթ։

◆ «Р. Сл.» լրագրին հեռագրում են Կուրսկից, որ տեղական մալօրօսները օպերային ներկայացում են տուել, որից ստացված ամբողջ եկամուտը յատկացվել է մալօրոսական ժողովրդական բանաստեղծ Լեվչենկոյին արձան կանգնեցնելու նպատակով հիմնած ֆօնդին։ Ներկայացումը մեծ աջողութիւն է ունեցել։

◆ Կայսերական թատրօնները անցեալ սէզօնում հիանալի մուտք են ունեցել. 5 ամսվայ ընթացքում Մոսկվայինը ունեցել է 900,000 րուբլի, իսկ Պետերբուրգինը՝ 1,300,000 րուբլի։

ՄԱՄՈՒԼ

«Голосъ Кавказа» պատրիոտական թերթը, խօսելով նորերս սպանված Միխայիլ Ջինգօ զինուորի Թաղման մասին, Թոյլ է տալիս պրովօկացիա անելու, ասելով.

«Թաղմանը փայլում էին իրանց բացակայութեամբ պոռոտախօսները մեր քաղաքի, ուր այնպէս տրագիքաբար ընկաւ՝ հաւատարիմ իր պարտականութեան՝ Ջինգօն, ինչպէս և տեղական ինտելիգենցիայի և նրանց բազմաթիւ ընկերութիւնների լիակատար բացակայութիւնը։ Էհ, Աստուած նրանց հետ. առանց նրանց էլ եօլա կը գնանք»։

Եւ սակայն քաղաքային ինքնավարութեան կողմից ներկայ է եղել քաղաքագլխի պաշտօնակատար Ա. Խատիսեանը, որ նոյն իսկ դամբանական է խօսել։ Ահա ինչպէս են արձանագրում ռուս պատրիօտները դէպքերը։

*

Նոյն թերթը, խօսելով դարձեալ սպանութիւնների մասին, վերջացնում է յօդուածը մի սպառնալիքով.

«Մենք հեռու ենք սպառնալիքներից, բայց պէտք է յայտարարենք ամենքին, որ այդպիսի սպանդանոցի շարունակութիւնը կարող է վերջանալ ոչ միայն ատամանց կրճտումով»։

Շատ ակնյայտ սպառնալիք։

*

Ստացանք «Արարատ» ամսագրի յունվարի համարը։

Աչքի են ընկնում այդ համարում սինօդի լուծած ամուսնալուծական բազմաթիւ գործերի մասին տրված տեղեկութիւնները։ Բայց ամենից հետաքրքրականն է Մեսրոպ վարդապետի «Ակամայ պատասխան» վերնագրով մի յօդուածը, ուղղված պրոֆեսոր Մառի դէմ։ Հետաքրքրականը այդ յօդուածի մէջ ոչ թէ Մառի դէմ գրածի պատասխանի էութիւնն է, այլ այն, որ «մեծիմաստ և մեծամիտ» վարդապետը յայտարարում է, թէ նա իր «արժանապատուութիւնից ստոր է համարում վերջին երկու տարվայ լրագրական վայրագ յարձակումներին պատասխանելը»։ Եթէ մեծամիտ վարդապետը ցոյց տար, թէ ինչ վայրագ յարձակումներ են եղել իր դէմ, գուցէ դեռ կարելի լինէր արդարացնել նրա մեծամտութիւնը. բայց արդարացի քննադատութիւններից խուսափել, պատրուակ բռնելով՝ թէ իր արժանապատուութիւնից ստոր է համարում լրագրական վայրագ յարձակումներին պատասխանելը, դա միայն նշանակում է, որ «մագիստրոս» տիտղոսն անգամ չէ կարողանում մարդկանց ազատել ասիական բիրտ հակացողութիւնների դժբաղդութիւնից։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Աստրախան, 19 փետրվարի

Հանգուցեալ Արխատակէս արքեպ. Սեդրակեանի գերեզմանի վրա տապանաքար դնելու համար Աստրախանի համակրողների մի նեղ շրջանում հանգանակած 406 րուբլու արժողութեան արքունական բանկի № 300 տոմսը սրա հետ ուղարկելով յարգելի խմբագրութեանդ, խնդրում ենք ստանալ դրամը և յանձնել սրբազանի թաղման Կարգադրիչ Մասնաժողովին՝ աւելացնելու այժմ այդ նպատակով հաւաքված գումարին։ Նուիրատուներն են.— Մ. Հախվերդեան՝ 100 ր., Յովհ. Սարգսեան, եղբ. Սանդուկեան՝ 50-ական ր., Յակ. Գրանիչչիկեան՝ 30 ր., Ալէքս. Աւագեան, Գ. Բօրօդինեան, Ալէքս. Թաւրիզեան, Խաչ. Սարգսեան, Նիկ. Փարեմուզեան՝ 25-ական ր., Մ. Եղիազարեան՝ 15 ր., Ս. Թէլէթեան՝ 10 ր., ոմն՝ 7 ր., Ս. Գանջումեան՝ 5 ր., քահանաներ Աղաբալեան, Իւխազեան, Մկրտումեան, Քարաուշեան՝ 3-ական ր. և Ասլանեան 2 ր.։

Լիայոյս ենք, որ ուրիշ տեղերից էլ հանգ. սրբազանի բազմաթիւ համակրողները կը շտապեն ուղարկել իրանց լուման, որ, գոնէ մօտիկ ապագայում, թաղման Կարգադրիչ Մասնաժողովի ծրագրած համեստ տապանաքար դնելու գործը վերջանայ։

Ի դիմաց նուիրատուների՝

Մ. Հախվերդեան

—

Թիֆլիս, 23 փետրվարի

1907 թ. վերջերին Վանքի աւագ եկեղեցու ծխական ժողովում ընտրեցինք հինգ հոգաբարձուներ և մի երեցփոխ, որոնց յանձնարարեցինք եկեղեցու բոլոր կարիքները հոգալ։ Արդէն բոլորեց մի տարին, բայց ոչ մի փոփոխութիւն չէ մտցված։ Կարծեմ հոգաբարձուները հրաժարվել են իրանց պաշտօնից, իսկ երեցփոխը ամիսներ է անցնում՝ եկեղեցի չէ այցելում։

Ընտրվել ժողովներում և ծափահարվել դա գեղեցիկ բան է, բայց փոքր ի շատէ պէտք է բարեխիղճ լինել դէպի իրանց կոչումը։

Պարոնայք հոգաբարձուներ և երեցփոխ, եթէ ցանկութիւն չունէք ձեր պարտականութիւնները կատարելու, հրաժարվեցէք պաշտօնապէս, մենք աւելի բարեխիղճ մարդկանց կորոնենք։

Ծխական

ԲԱՑ ՆԱՄԱԿ Պ. ՊԻՃԻԿԵԱՆԻՆ

Ձեր բաց նամակով Երուանդ վարդապետին՝ դուք չափազանց շարժեցիք իմ հետաքրքրութիւնը այն նոյն տեսակէտից, ինչ տեսակէտից որ գրված է ձեր նամակը, այսինքն «սոսկ գիտնական»։ Ներեցէք անհամեստ հետաքրքրութեանս—այդ կողմից ես նախապէս մեղայ իմ գալիս,—բայց ինձ զբաղեցնում է, թէ ի՞նչ գիրք պէտք է բռնենք, պ. Պիճիկեան, եթէ, Աստուած մի արասցէ, դուք ձեզ «բիչ» վատ զգաք և տէրտէրի կարիք առաջ գայ... Պիտի հրամայէք տէրտէրին քշել ձեր տանից։

Նայած նամակի լեզուին, դուք, պ. Պիճիկեան, «զարգացած» ոմն էք երևում, աւելի զարգացած, քան, ի հարկէ, այն սերունդը, որից սերվել էք։ Եւ ինձ դարձեալ զբաղեցնում են խորհրդածութիւնները։ Պատահե՞լ է ձեզ երբևիցէ մօտենալու ձեր ծնողների օրհնանքին, ընդունել նրանց բարեմաղթութիւնները, համբուրել նրանց ձեռքերը, թէ՞, այդպիսի դէպքերում, պահել էք նրանց «գիտութեան պարզ տեսողութեան տարածութեան վրա»։

Շատ դէպքեր կան, որտեղ, պ. Պիճիկեան, շատ հետաքրքրական է, թէ ինչ պօզա պիտի ընդունէք, ասում եմ, սոսկ գիտնական տեսակէտից, ոչ թէ, ի հարկէ, դուք ինքներդ, անձնապէս, այլ այն «զարգացածները», որոնք իրանց «պարզ և հետևողական գիտնականներ» են ձևացնում։

Թւում է, պ. Պիճիկեան, որ դէպքեր կան, ոչ միայն ընտանիքի մէջ, եկեղեցու մէջ, այլ և հասարակական կեանքի բազմազան ծալքերում, և դրանց թիւը, ó, շատ մեծ է, երբ, խօսելով ձեր լեզուով, կարելի է ընդունել միաժամանակ և հին և նոր հայեացքները և—երևակայեցէք—մնալ պարզ և հետևողական։

Այս է պատճառը, որ, պ. Պիճիկեան, ձեր կողմից, իբրև հաւասարակշռված և կրթված մարդու կողմից, ցանկալի էր տպված տեսնել «Մշակի» մէջ մի ուրիշ յօդուած, թէկուզ նոյն վերտառութեամբ, «բաց նամակ մեր հոգևորականութեան», որտեղ դուք, փոխանակ մի գլուխ զիլ «գիտնական» դատողութիւնների՝ հանդէս գայիք ճշմարիտ և համոզեցուցիչ կացուցանելու այն դրութիւնը, թէ ինչպէս իսկական եկեղեցականները և թէ ինչպէս իսկական գիտնականները, անկախ իրանց դաւանանքներից, խոշոր պարտականութիւններ ունեն, և շատ անգամ զուգընթաց, հասարակութեան մէջ կատարելու համար։

Եւ ես համոզված եմ, որ դա կը լինէր և բովանդակալից, և օգտաւէտ յօդուած։

Մոսկվա Մըհէ

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԾԵՐԵՐԻ ԿԵՆՍԱԹՈՇԱԿԸ ԱՆԳԼԻԱՅՈՒՄ

Ինչպէս գիտեն ընթերցողները, անցեալ տարի անգլիական պարլամենտը ընդունեց նոր դարագլխի գուցէ ամենից աչքի ընկնող, համակրելի և իր հետևանքներով անշուշտ բեղմնաւոր օրինագիծը, ծերերին պետական գանձարանից կենսաթոշակ նշանակելը։

Այդ օրէնքով ամեն մի անգլիացի առանց սեռի խտրութեան, հասակով 70 տարեկան և աւել, եթէ չունի սեփական միջոցներ՝ շաբաթական 10 շիլինգից (4 ր. 75 կ.) պակաս եկամուտ բերող, ստանում է 5—7 շիլինգ (2 ր. 30 կ.—3 ր. 20 կ.) շաբաթական կենսաթոշակ։ Օրէնքը սահմանված է միայն մայր-երկրի բնակիչների համար (Անգլիայի, Սկօվտիայի և Իրլանդիայի)։ Թոշակ ստացողը պիտի ներկայացնի համայնքի վկայականը, որ նա աշխատասէր է եղել։ Յայտնի բան է, որ բիւրօկրատ կարգերից շատ հեռու Անգլիայում այս և այն ձևակերպութիւնները բոլորովին վերացված են և օրինագիծը ընդունելուց յետոյ ամենակարճ ժամանակ կէս միլիոնից աւել ծերունիներ՝ գիւղացի և քաղաքացի՝ արդէն ստացել էին իրանց թոշակի գրքոյկները։ Թոշակը տրվում է ամեն մի պօստային գրասենեակում, իսկ սա կայ ամենայետին գիւղում կամ բնակչութեան վայրում։

Օրինագիծը մտցնելիս—ի դէպ ասած նրա հայրն է Ջինգօ Չէմբըլէնը, որ երբեմն Գլադստօնի մինիստրութեան անդամ էր և կարմիր հաշակ ունէր—թէ մինիստրութիւնը, թէ պարլամենտը մի քիչ զգոյշ եղան, սահմանելով իբրև փորձ 70 տարեկան հասակը։ Անբարեկարգ, անկուլտուրական երկիրներում դա կատարեալ ծիծաղ կը համարվէր ազգատների վրա, քանի որ կեանքի անապահովութիւնը այդ երկիրներում, ընդհարումները, պօգրօմները, իսկական ազատութեան բացակայութիւնը շատ շուտ են մաշում մարդկանց կեանքը և 70-ամեայ ծերեր պատահում են շատ քիչ։ Այդպէս չէ Անգլիան, որտեղ 53—65 տարեկան գործիչներին «երիտասարդ» են համարում...։

Թոշակը մտցվել է այս տարվայ յունվարից (ն. տ.) և մինչև այժմ յայտնվել են 600 հազարից աւել թոշակաւորներ։ Անգլիայի բնակչութեան թիւն է մօտ 42 միլիօն՝ 1901 թւի մարդահամարով։ Մինիստրութիւնը անհամեմատ պակաս էր հաշւել դրանց թիւը՝ ունենալով մի քանի յարգելի պատճառներ,—այնպէս որ մինիստրութեան նախահաշիւը և պարլամենտի բաց թողած սկզբնական գումարը շուտով սպառվեցին և օրերս պարլամենտը յատկացրեց լրացուցիչ գումար։ Ըստ երևոյթին, այս տարի կը պահանջվի ոչ պակաս քան 8 $^{1}/_{2}$ միլիօն ֆ. ստերլինգ, կամ մեր հաշւով 75—76 միլիօն ր.։ Յայտնի է, որ բանւորների պարլամենտական ներկայացուցիչները նոր օրինագծի քննութեան ժամանակ, երբ նրանք գործ էին ածում խիստ դարձուածքներ նրա պակասութիւնների մասին, առաւել բարձր հասակ (70 տ.) սահմանելու համար, մինիստրութիւնը խոստացել էր թոշակաւորների հասակը քչացնել մինչև 65 տարեկանը։ Դա ի հարկէ գանձարանից կը պահանջի աւելի շատ գումարներ, որոնց գտնելը դժուար չի լինի ժողովրդական ներկայացուցիչների համար՝ զինված «լիուլի իշխանութեամբ» բիւջէը կարգադրելու գործում...։

Բաղդաւոր երկիր, որ բուրժուական կարգերի մէջ անգամ կարող է իրագործել այդ տեսակ ռէֆօրմներ։

Պետրոս Զաքարեան

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՇՎԵԴԻԱ

Մահվան պատժի վերացումը Շվեդիայում.— Փետրվարի 14-ին Նիլսոնի գործի առիթով շվեդական պատգամաւորների պալատում հարց է յարուցվել մահվան պատիժը վերացնելու մասին։ Երդուեալների դատարանը մօտ ժամանակներս մահվան դատապարտեց բանւոր Անտօն Նիլսոնին, որը Մալմէօում անգլիական նաւային բանւորների՝ շտրեյկբրեխերների կեանքի դէմ մահափորձ էր կազմակերպել։ Ձախակողմեան պատգամաւորների խմբակը այդ առիթով երկու պալատներին էլ առաջարկ ներկայացրեց մահվան պատիժը վերացնելու մասին։ Վերին պալատում այդ առաջարկը

մերժվից, համարեա, առանց վիճաբանութիւնների, իսկ ստորին պալատում առաջարկը քննութեան ենթարկվեց փետրվարի 14-ին և աղմկալի վիճաբանութիւնների տեղի տուեց: Իրաւաբան պատգամաւոր պրոֆ. Թիրէնը (Thyren) մի գեղեցիկ հիմնաւորված ճառ արտասանեց մահվան պատիժը վերացնելու առաջարկի օգտին: Ռուսաստանի վրա հիմնվելով, պրոֆ. Թիրէնը ներկայացրեց մի շարք ստատիստիքական տեղեկութիւններ և ուրիշ փաստեր, որոնք վկայում էին թէ մահվան պատիժը անբարոյականացող է և աննպատակայարմար:

Պատգամաւորների պալատը, Թիրէնի ճառից յետոյ, ընդունեց մի օրինագիծ՝ մահվան պատիժը Շվեդիայում վերացնելու մասին:

Ի նկատի առնելով վերին պալատի բացասական վերաբերմունքը մահվան պատժի վերացման հարցում, ստորին պալատի ընդունած այդ օրինագիծը այժմ դեռևս օրէնքի ույժ չէ ստանում: Չը նայելով դրան՝ պալատի բանաձեւը սկզբունքային նշանակութիւն ունի: Գործնական տեսակէտից մահվան պատժի վերացման կողմնակիցների դիրքը ամրանում է նաև շնորհիւ այն բանի, որ շվեդական ներկայ պարլամենտը ընդունել է մի նոր, վերին աստիճանի դեմոկրատական ընտրողական օրէնք, ընդհանուր ընտրողական իրաւունքով պատգամաւորների պալատի համար:

Գուստաւ Թագաւորը գոհացրել է Նիլսոնի խնդիրքը ներումն շնորհելու մասին, հակառակ բարձրագոյն դատարանի մեծամասնութեան կարծիքի: Իր որոշումը Թագաւորը պատճառաբանել է յանցանքը մեղմացնող հետևեալ հանգամանքներով՝ երիտասարդութեամբ, կողմնակի ազդեցութեամբ և անձնական շարժառիթների բացակայութեամբ: («Рѣчь»)

Թ Ո Ւ Ր Ք Ի Ա

Թիւրք կինը.—Գերմանական լրագիրները հետաքրքրական տեղեկութիւններ են հաղորդում այն չարաբաղդութիւնների մասին, որ չը նայած սահմանադրական կարգերին, այնուամենայնիւ կրում է Թիւրք կինը, նա, որ ձգտում է կցորդ լինել եւրոպական կուլտուրային: Մի քանի հարիւր կանայք Զմիւռնիայում փորձեցին կազմակերպել ազգասիրական ցոյց և ի միջի այլոց սարքել մի ներկայացումն կանանց համար: «Միութեան և Առաջադիմութեան» կոմիտէի տեղական ճիւղը հաւաստիացրել էր, որ ինքը համակրում է այդ ձեռնարկին: Սակայն ներկայացման օրը Թատրոնը շրջապատեցին մի խումբ զինված տղամարդիկ, որոնք սպառնում էին սպանել այն կանանց, որ կը համարձակվեն Թատրոն մտնել: Այս բռնութեան դէմ տեղական իշխանութիւնը ոչ մի միջոց ձեռք չառաւ: Նոյն լրագիրները իբրև փաստ հաղորդում են,—յանկալի կը լինէր, որ հայ լրագիրների Թղթակիցները այդ ստուգէին,—որ Փոքր-Ասիայի Այդրն քաղաքի իշխանութիւնը կարգադրել է մինչև 100 դրուշ տուգանքի ենթարկել ամեն մի մուսուլմանի, որ փողոցում կը խօսի կին մարդու հետ, իսկ կինը՝ որը կը խօսի տղամարդի հետ՝ կենթարկվի մարմնական պատժի:

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌԱԳ. ԳՈՐԾ.

2 փետրվարի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Մարտի 1-ին, ցերեկվայ ժամը 12-ին, հոգեկան-նեարդախօսական ինստիտուտի շինութեան մէջ խուզարկութիւն կատարվեց, որ վերջացաւ գիշերվայ ժամը 12-ին: Լաբորատորիաներից մինում երևան հանվեց կողմնակի անձանց ժողով, որոնց մօտ գտնվեցին անլէգալ գրուածքներ: Ձերբակալվեցին 15 հոգի:

Նոյն օրը խուզարկութիւն կատարվեց հրէայ Սայլինի բնակարանում: Ֆինլանդիայից հիւր եկած ոմն Սարրա Շէյնինայի պայուսակում գտնվեցին մօտ 30 ատրճանակ, երեք հազար՝ հրացանի և ատրճանակի փամփուշտներ: Երկուսն էլ ձերբակալվեցին:

Մի օրում խոլերայով հիւանդացան 7. մեռնողներ չեղան:

ՆՕՎՕՉԵՐԿԱՍԿ: Բացվեց Դոնի գիւղատնտեսական ընկերութիւնների ներկայացուցիչների համաժողովը:

ՕԴԵՍՍԱ: Ուսանողութիւնը յայտարարեց երեք օրով դասադուլ իբրև բողոք Զանչէվսկու և Վասկովսկու գործի դատավճռի դէմ: Սակայն մի քանի աուդիտորիաներում դասախօսութիւններ եղան: Ունկնդիրների Թիւը քիչ էր:

ՆԻՒ-ԵՕՐԿ: Հավաննայից հաղորդում են, որ պատգամաւորների պալատը որոշեց իրաւունք տալ կառավարութեանը ֆինանսական լաւ դրութեան դէպքում վերացնել արտահանվող սիգարի, ծխախոտի, շաքարի և լիկեօրի մաքսը:

ՏՕԿԻՕ: Փետրվարի 28-ին զգացվեց ուժեղ երկրաշարժ:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Մարտի 1-ին խաղացված տոմսերի տարած գումարները և համարները. երկու հարիւր հազար րուբլի—18,770|8. եօթանասուն և հինգ հազար րուբլի—546|7. քսան և հինգ հազար—11,281|7. տասն հազարական—7203|25, 12,882|50, 15,861|48. ութ հազարական—8421|50, 3085|12, 17,079|38, 12,443|9, 81|42. հինգ հազարական—3597|37, 8404|33, 11,410|15, 4314|5, 5276|25, 4843|28, 4964|21, 3387|1. մի հազարական—10,865|36, 807|4, 5455|44, 7033|4, 14,468|16, 5092|10, 234|47, 6929|2, 5825|31, 7552|8, 4744|26, 2488|38, 18,392|29, 1303|47, 9276|4.

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
Հիմնված 1880 թ.
(Դուկիս, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)
Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից
ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝

Բ. Ա. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան և վեներական (սիֆիլիս) հ.:
Կ. Մ. ՉԻԿՕՎԱՆԻ—9 1/2—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային:
Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.:
Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հիւ.:
Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներակ., վիրաբուժութեան և միզասեռ.
Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆՕՎ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.:
Օ. Վ. ԳԵՅԵՎՍԿԱՅԱ-ԷՆԳԵԼ—12—1 ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.
Ա. Գ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—1 1/2 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ.:
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ Ա. Մ. ՏՈՒՐԲՕՎԻՉ—1 1/2—2 ժ. մանկաբարձութեան:

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝

Օ. Վ. ԳԵՅԵՎՍԿԱՅԱ-ԷՆԳԵԼ—6—6 1/2 ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.:
Ի. Ֆ. ՄԱՐՑԻՇԵՎՍԿԻ—6—7 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.:
Վճարը 50 կ.: Չքաւորները ձրի: Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին:
Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Բժշկապետ Բ. Նախասարդեան

ԲԺԻՇԿ
Ա. Ա. ԽԱՆԴԱՄԻՐԵԱՆ
Արտասահման մեկնելու պատճառով, հիւանդների ընդունելութիւնը ընդհատված է: (օ. մ.) 50—47

ԲԺԻՇԿ
Ա. Մ. ԱՄԻՐԽԱՆԵԱՆ
Ներքին հիւանդութիւններ
Ընդունելութիւն ամեն օր { 11—12 ժ. առաւ. 5—6 ժ. երեկ.
Վելյամինօվսկայա փող., № 10.
(օ. մ.) 100—58

ԲԺԻՇԿ
Ա. Մխիթարեանց
Սիֆիլիս, վեներական, միզասեռական և մորթու ցաւեր
Ընդունելութիւն ամեն օր } 12—2 ժ. ցեր. 5—7 ժ. երեկ.
Սօլօլակ, Բէհբութեան փողոց № 33.
(օ. մ.) 100—55

Լոյս տեսաւ 2-րդ հրատարակութեամբ
ՕԳՍՏ ՆԵԳՐԻ-Ի
ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
ԹԱՐԳՄ. ՅԱԿՈԲ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ
Երկու պրակը միասին լրացրած՝ բանաստեղծուհու վերջին լուսանկարով:
ԳԻՆԸ 50 Կ.
Պահեստը «Գուտտենբերգ» գրախանութում:
(չ. կ.) 184. 10—1

„ԳՈՒՏՏԵՆԲԵՐԳ“
գրավաճ. վաճառ.
Բառարան ռուս.-հայեր. Յ. Դաղբաշեանի 8 ր., բառարան ռուս.-հայեր. Յ. Թումանեանի 75 կ., Հանրամատչ. բառարան օտարազգի բառերի, Տէր-Ղազարեանի 1 ր., Ժողովածու գրական-գիտական, խմբ. Ե. Թոփչեանի 1 ր. 50 կ., Մատենախօսութիւն, Գ. Ենգիբարեանի 1 ր. 25 կ., Ազգագրական Հանդէս, գիրք 18. խմբ. Ե. Լալայեան 1 ր. 50 կ., Կարմիր օրեր, պատկերազարդ, 50 կ., Երիտասարդ Թիւրքիա և հայեր, Ե. Թոփչեանի 60 կ., Քաղաքակրթութեան պատմութիւնը Սենեբօսի 1 ր., Կաթնատնտեսութիւն կլէյնի, Թ. Ա. Մխիթար 48 նկարով 50 կ.: Նոյն տեղից կարելի է ստանալ բառարաններ՝ Հայ ֆրանս. Ֆրանս. հայ., Գերմ. հայերէն, Անգլ. հայերէն, Ռուս. գերմ., Գերմ. ռուս., Ֆրանս. ռուս., Ռուս. ֆրանս. և այլն: Գաւառացիները կարող են ուղարկել պօստի մարկաներ: Դիմել՝ Тифлисъ, книжный магазинъ Гуттенбергъ, Г. И. Галустяну.
187. 2-1

Առաջին Կովկասեան Պահեստ
ՍԵՐՄԵՐԻ
ԼԱՐՋԷ
Գոյութիւն ունի 1872 թւից
№ 23, Միխայլօվսկի պր., № 23
առաջարկում է
ՍԵՐՄԵՐ
Լամբակի պտուղ | բանջարանոցի ծաղիկների խոտերի ծառերի | ԱՆՏԱՌԻ ՓՏԻԼ
(օ. մ.) 68. 10—9

ԱՎՍԱՐԳԻՍՕՎԻ
այգին բաց է Թողնում արտասահմանեան, ռուսական և կովկասեան տեսակի մրգատու ծառեր: Կայարան ՍԿՐԱ, Անդրկով. երկ., Ավսարգիսօվին: Կատալօգը ուղարկվում է
ՁՐԻ
(կ. հ.) 112. 10—9

Հանքային միանգամայն մաքուր
ՍՊԻՏԱԿ ԱՂ
Նախիջևանի հանքերից, առանց որևէ խառնուրդի, ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է ՉԱՓԱՒՈՐ ԳՆԵՐՈՎ: Կարելի է երկաթուղով ուղարկել ամեն տեղ: Պայմանների մասին դիմել՝ Нахичевань (Эрив. г.), Бр. Джанполадовымъ. Թիֆլիսում դիմել՝ Коммис. и Транспорт. К-ра «Энергія», Пушкинская, № 3.
(հ. կ.) 166. 10—3

Մօտիկ ապագայում կը տպագրվեն
ՍԱՀԱԿ ԱՒԱԳ ՔԱՀ. ՍԱՀԱԿԵԱՆԻ
ԿՐՕՆԻ հետևեալ պատկերազարդ դասագրքերը
1. Առաջին տարի (ճոխացրած)
2. Երկրորդ տարի,
3. Երրորդ տարի,
4. Գործք առաքելոց:
Պատկերները վերցված են՝ 1) եւրոպական յայտնի նկարիչների ընտիր գործերից և 2) ազգային կեանքից:
«Գուտտենբերգ» գրավաճառանոց:
(ե. հ) 148. 10—2

ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ՀՈԳԵՒՈՐ
ԴՊՐՈՑԻ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ
հրաւիրում է այն անձանց, որոնք կամենում են յանձն առնել դպրոցական նոր շէնքի կառուցման (9-րդ քաղաքամասում, Արսենալի մօտ) թէ աշխատանքների կատարումը և թէ շինարարական նիւթեղէնների մատակարարումը: Այդ մասին յայտարարութիւն տալ հոգաբարձութեան անդամ պ. Յովսէփ Խունունցի անունով մինչև մարտի 7-ը, ցոյց տալով թէ աշխատանքների և թէ նիւթեղէնների մատակարարման մանրամասն պայմանները:
(հ. չ. ե.) 3—3

Պահանջեցէք ամեն տեղ „ՕԴՕԲՐԻՆ“
Միայն ՄԻԽԱՅԻԼ ԼԵԲԷԴԵՎԻ
«Этикетъ утвержденъ прав.» մակագրութեամբ.

Գլխաւոր պահեստատեղը Դեղագործական Ապրանքների Վաճառման Կովկասեան Ընկերութեան մէջ—Թիֆլիս, Բագու, Բաթում:
(10, 20, 30) 50—38

ՄԻ ՊԱՏՒԱՒՈՐ ՀԱՅ ԸՆՏԱՆԻՔՈՒՄ
տրվում է առողջապահիկ
ՍԵՆԵԱԿ և ՃԱՇ
մի կամ երկու փոքր աշակերտի կամ աշակերտուհու համար, ձեռնտու պայմաններով:
Օլգինսկայա փող. № 15.
(ե. շ.) 161. 2—2

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս Ի
Առևտրական Նպաստաւորական Ընկերութեան
ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ
Սրանով յայտնում է պ. պ. բաժնետէրերին, որ կիրակի, մարտի 8-ին, առաւօտեան ժամը 11-ին ընկերութեան գրասենեակում (Երևանեան հրապարակ, տ. Խարազեանի) ԱՃՈՒՐԴՈՎ ԿԸ ՎԱՃԱՌՎԵՆ ընկերութեան սեփականութիւն դարձած ԻՆՆ ԱԿՑԻԱՆԵՐ՝ իւրաքանչիւրը 9-ական կուպօններով:
(չ.) 183. 1—1

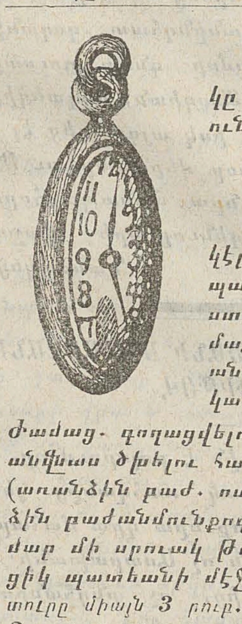

100 ՌՈՒԲԼԻ ՊԱՐԳԵՒ
կը ստանայ իւրաքանչիւրը, որը կապացուցէ, թէ մինչև օրս չեղած արժէք ունեցող մեր առաջարկած օգտ. 12 առանձին առարկաները չարժեն այն գինը, որ նշանակված է, այսինքն՝ 3 ր. 85 կօպ.:
Պահանջեցէք և կը համոզվէք!
1) Տղամարդ. գրպանի շքեղ ժամացոյց, բաց, սև պողպատից, անկերային ընթացքով (ոչ ցիլինդր), քարերի վրա, զսպանակը կոտրվելուց պահպան. գործիքով, փոշուց պահպանող ապակիով և մինչև րոպէները ստուգված ընթացքով: 2) Շղթայ՝ մշտական սպիտակ մնացող մետաղից, մաքուր նիկէլից կամ սև պողպատից, երկար կամ թէ կարճ, «Շատլէն» անունով: 3) Նորութիւն.—Աւտոմատ կինեմատօգրաֆ-բրէլօկ, շքեղ շինուածք, կանացի հետաքրք. նկարով: 4) Այծեմաշկի քսակ ժամացոյցի համար: 5) Ժամաց. գողացվելուց պահպանող գործիք: 6) Դօկտոր Կօխի մունդշտուկ-ապարատ՝ անվնաս ծխելու համար: 7) Արտասահմանեան կաշուէ պորտմօնէ՝ 7 բաժանմունքներով (առանձին բաժ. ոսկէ դրամների համար), մեխանիկ՝ փականով և կնիքի համար առանձին բաժանմունքով: 8) Կաուչուկէ կնիք՝ ապսպրողի անուն-ազգանունով: 9) Կնիքի համար մի սրուակ թանաք: 10) Իսկական պողպատից ածելի «Սօլինգէն» անունով, գեղեցիկ պատեանի մէջ: 11) Մաքուր նիկէլից թաս: 12) Նիկէլեայ վրձին: Այդ բոլոր զարնիտուրը միայն 3 րուբ. 85 կօպէկով: Կանացի ցիլինդր. ժամացոյցի հետ միասին—4 ր. 25 կ.: Տղամ. կամ կան. խուլ ժամացոյցի հետ միասին—5 ր. 25 կ.: Երաշխաւորութիւն 6 տարով: Պատուէր ստանալուց ուղարկվում են անմիջապէս, առանց կանխավճարի, վերադիր վճարով: Ճանապարհածախքը՝ Եւրոպական Ռուսաստան 55 կ., Սիբիր 90 կ.: Պատուէրները խնդրում ենք հասցէագրել՝ «Базаръ Новостей» Варшава, Грибная площ., 6—153.
(4, 18, 25) (В. 3211) 160. 3—1

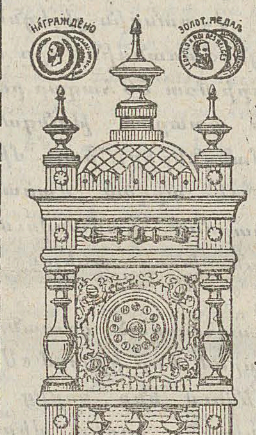

500 րուբլի կրնծայենք
նրան, ով ապացուցի, թէ մեր յանձնարարած սեղանի ժամացոյցները համապատասխան չեն իրանց գնին:
ՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ!
Այս ժամացոյցներն ունեն անկէր մեխանիզմ, լարվում են 36 ժամը մէկ անգամ. ժամատախտակը ոսկեզօծ: Ամենագեղեցիկ արկղ, իսկական կաղնի փայտից, խիստ գեղեցիկ փորագրված և ժամատախտակի շուրջը ոսկեզօծ զարդերով (տես նկարը): Արկղի բարձրութիւնը 8 և մէկ քառորդ վերշ., լայն 3 և կէս վերշ., ԱՐԺԷՔԸ 5 ՌՈՒԲ. ՄԻԱՅՆ: Գիտենալով, որ այս սեղանի ժամ. լիովին համապատասխան են իրանց լաւ յատկ. ամեն մի պահանջի, յանձնարարում ենք նրանց, որոնք կուզեն գեղեցիկ և ճշտված ժամացոյց ունենալ, և յուսով ենք ապագայում ևս արժանանալու այնքան յաճախ մեզ արտայայտված հաւատին և շնորհակալութեան: Ժամացոյցը ուղարկվում է րոպէ առ րոպէ ճշտված, 6 տարվայ երաշխաւորութեամբ, վերադ. վճ. և առանց կանխավճ.: 1—2 ժամացոյցի ճանապ. 60 կ., Սիբիր 1 ր. 20 կ.: Հասցէն՝ Единст. Пред. Т-во «Аккуратность», Варшава 65.
(չ.) (В. 15296) 178. 1—1

Ի՞ՆՉ ԲԱՆ Է ԱՆԿԷՐԸ
Անկէրը—դա այն մեխանիզմն է, որը համարվում է ամենալաւը ժամացոյցների կազմուածքի մէջ: Հետևաբար գործարանը նախազգուշացնում է այն ամենքին, որոնք կամենում են լաւ ժամացոյց ունենալ, պատուիրել բացառապէս մեր ներկայացուցչին: Մեր առաջարկած ժամացոյցը սև պողպատից է, մեխանիզմը «ԱՆԿԷՐ» լարելը 36 ժամը մի անգամ, առանց բանալիի: Այդ ժամացոյցը նման է հին ժամանակների խրօնօմետրին, որը ներկայումս էլ գնահատվում է 10 ր.: Գործարանը հնարաւորութիւն է գտել առաջարկել ամենքին այդ առաջնակարգ և գեղեցիկ ժամացոյցը 2 ր. 75 կոպէկով. 2 հատը—5 ր.: Ամեն մի ժամացոյցը ապահովված է 6 տարվայ երաշխաւորութեամբ: Ճանապարհածախքը 1—4 ժամացոյցի համար 40 կ., Սիբիր՝ 75 կօպ: Ուղարկումը վերադիր վճարով և առանց կանխավաճառի: Նորաձև ոսկւոյ կարճ շղթայ բրելօկով 75 կ. և 1 ր. 50 կ.: Նոյն տեսակ երկար շղթայ 2 ր. 50 կօպ. և 3 ր. 50 կ.: Հասցէագրել՝ Т-во «ЗАРЯ». Варшава.
(շ. չ.) (В. 55238) 154. 6—1

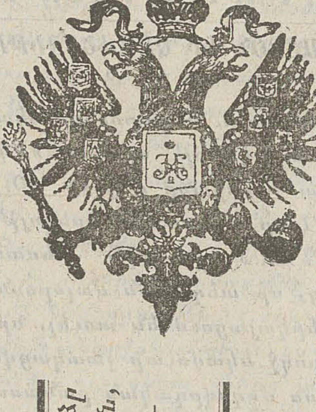

ԿՐԿՆԱԿՕՇԻԿՆԵՐ

ՊՐՕՎՕԴՆԻԿ
1888
ԱՐՏՕՆՎԱԾ ԱՄԵՆԱԼԱՒԸ ԱՇԽԱՐՀՈՒՄ

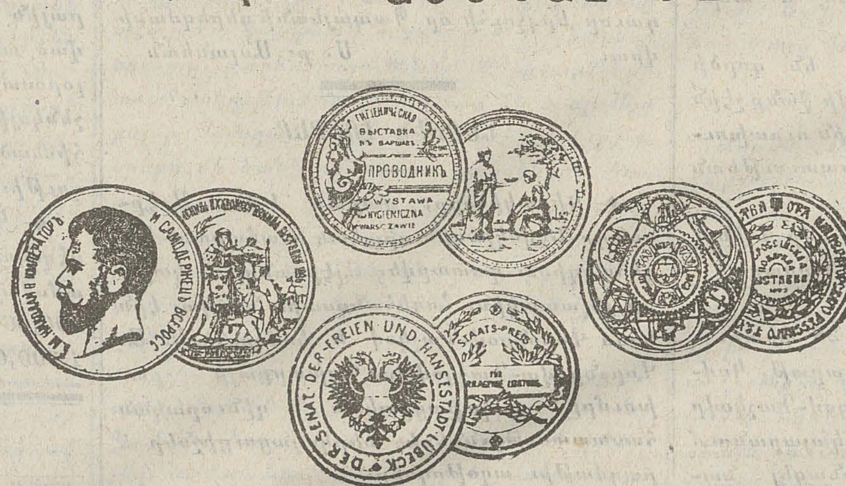

Ֆաբրիկային պահեստը ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ
Սօլօլակսկայա փող.
№ 4.

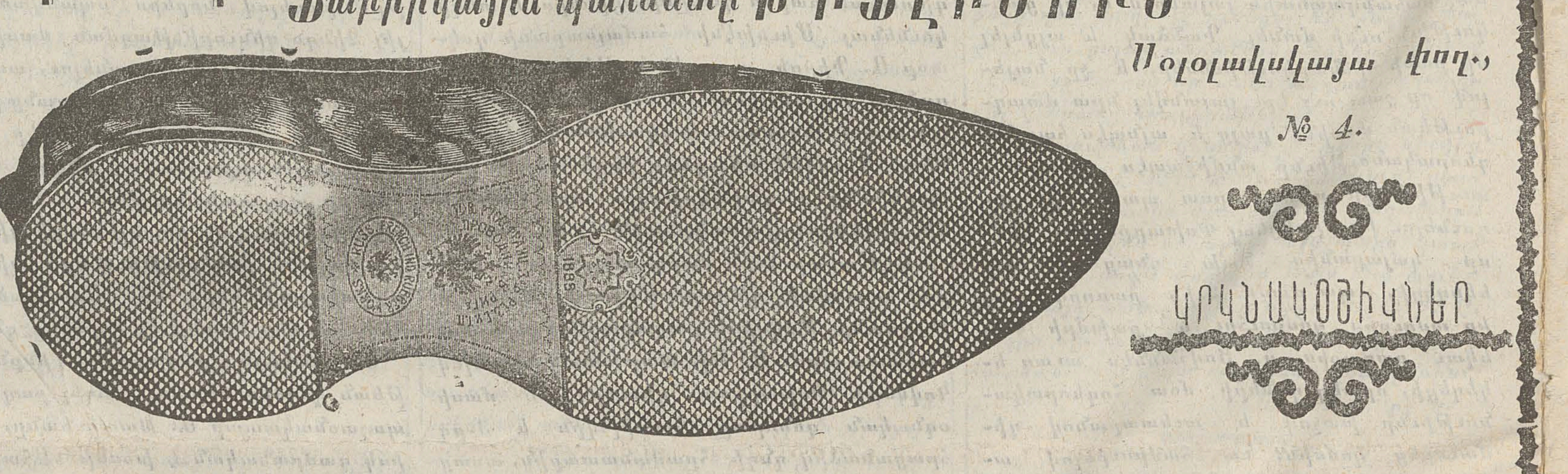

ԿՐԿՆԱԿՕՇԻԿՆԵՐ

„ՊՐՕՎՕԴՆԻԿ“
ՀԱՏՈՎ ԵՒ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՔ
(20, 24, 27. մար. 4, 6, 10, 13, 17, 20, 24, 27, 31) 144. 12—4